

מסורת אתכם

קובץ תורה

חג השבועות

הש"פ

הוצאת עירוב
רובשליח
עמ' 34

לעירוי נשמת

הורי היקרים

הירש לייב בן יצחק

ואשתו מרת

מלכה חיה בת שם טוב

לעירוי נשמת

אלחנן דוד בן יצחק

ואשתו מרת

אתיה בת יוסף תנחום

לעירוי נשמת

מרת

יהודית בת יוסף

ת.ג.צ.ב.ה.

עלון מס' 298

שבועות תש"פ

יו"ל ע"י

'משנתה של תורה'

רכסים

כל הזכויות שמורות

לקבלת העלון בדוא"ל:

mishnatar@gmail.com

עימוד והפקה:

המפיק

054-8468706

עיצוב כריכה וגריד:

054-241-1200

תוכן עניינים

3

בפתח האוסף

נבואה שערך

7

הגר"י מן שליט"א ר"י כנסת חזקיהו

כאיש אחד בלב אחד

9

מין המשגיח צוק"ל

כי הם חיינו

13

הרה"ג רבי י.י. בייפוס

תורה כלה מאד נתעלה

17

הרה"ג רבי חיים וינטרוב

רצוננו לראות את מלכנו

21

הרה"ג רבי יוסף שולביץ

עיונים במגילת רות

28

הרב דב סוקולובסקי

שבועות שחל בע"ש ועוד

34

הרב הדריאל קרפון

דיני עירוב תבשילין

תוכן

38

הליכות גדולים

מדרכיו של הג"ר אורי קלרמן זצוק"ל

43

הספדו של חכם

מורנו הגד"י מן זצוק"ל

46

שיר - קינת בית המדרש השמם

אליהו רוזן

47

שיר - הביאני המלך חדריו

הבה"ח אי"ש ימיני

חגים וזמנים לששון

חג השבועות שב"ק נשא		
7:11	7:10	הדלקת הנרות
-	4:07	עלות השחר
-	4:34	זמן ציצית
5:33		נץ החמה
8:10		סוזק"ש א'
9:05		סוזק"ש ב'
10:16		סו"ז תפילה
12:37		חצות
7:41	7:40	שקיעה
-	8:23	צאת הכוכבים
8:24	-	צאת השבת
8:53		ר"ת

בפתח האוסף נבואה שערידך

צעדים מהוססים, עקב בצד אגודל פסענו פנימה, בפנים מבוישות קמעה, במקומות הקבועים התיישבנו בדממה. כך נפתחו בתי הכנסיות אך לפני כמה ימים; "סדר מוסר" היה כאן, סדר מוסר הארוך שהתקיים אי פעם, שלימדנו דבר אחד חשוב.

כי קרבת ה' איננה זכות אלא חסד, חסד ה'. לא פחות מזכיה בפיס, או בהגרלה על דירה. בין המילים השגורות על פינו עת אנו נכנסים לבית הכנסת בהשתחויה: "וְאֲנִי בְּרַב חֶסֶד אָבֹא בְיָתְךָ, אֲשַׁמְחֶנּוּ אֶל-הֵיכַל-קִדְשְׁךָ בְּיִרְאַתְךָ". אם עד עתה לא הבנו את פשט המילות, ונדחקנו בוורטלע'ך' למיניהם, באה תקופתנו והשיבה לנו פשט, פשט פשוט ביותר, בדמות מודעות אדומות של 'אין כניסה לבית הכנסת'.

עם סיום תהליך קבלת התורה בסוף פרשת משפטים, אחרי הודיע ה' משפטיו וחוקותיו לגוי, ציווה ה' את עם ישראל להקים משכן - עשו לי קיטון אחד שאדור בו (ע"פ מד"ר תרומה לגא), כשהמשכן מהווה מקום להשראת השכינה, כאן בארץ. נעו ישראל 40 שנה בארץ ציה וצלמוות כשהמשכן עמם, נכנסו לארץ ישראל והקימו לו למשכן בשילה. עד אשר צווה דוד בבניין בית המקדש, בית שזכה שלמה לבנותו בפועל. בית המקדש היווה למגדלור של השראת השכינה לכל ישראל באשר הם. חטאו ישראל וחרב הבית, מקום דירתו של הקב"ה בתחתונים - חרב, גלתה שכינה. מתוך תוגה זו התנבא הנביא יחזקאל לעם ישראל: "לֵכֶן אָמַר כֹּה אָמַר ה' פִּי הֲרַחֲמֶתִים בְּגוֹיִם וְכִי הִפְצוּתִים

בְּאַרְצוֹת וְאֶהֱי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה; "לבתי כנישתא דאינון יתבין תניין לבית מקדשא". מאז אין לו לקב"ה בעולמו אלא בתי מקדש מעט - בתי הכנסיות הקיימים בכל תפוצות ישראל, ואלו מהווים מקום להשראת השכינה כאן בארץ.

ואותו מקדש מעט שהיה פתוח מחורבן בית המקדש הראשון ואילך מאז שנת ג'של"ט בכל מקום מושב עם ישראל במשך אלפי שנים. לראשונה בשנת ה'תש"פ כ-2,100 שנה אחרי, נסגר על מנעול ובריח בכל קצוות תבל לאיזה זמן שהוא, הלא דבר הוא!

לפתע מקום השראת השכינה היחיד שעוד נותר לנו, היה לבנו, ודברי הנפש החיים 'הידוע' בשער ד' שעלינו לדאוג שלבבנו יהיה ראוי להשראת השכינה, יצאו מהקלישאה והפכו לברירת המחל. קשה שלא לראות כאן סוג של הנהגה שמימית, קצת מעבר לנושא של 'מה ר' חיים אסר', ומה היה כתוב במכתב של מועגדה"ת...

כאמור, במקביל לשלושת המקומות הנ"ל שיועדו ע"י הקב"ה להשראת שכינתו כאן בארץ, ישנו מקום נוסף שהיה ונשאר מקום המיועד להשראת שכינה, והוא משכן הלב, וכדברי האלשיך על הפסוק: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', 'בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם - בלב כל אחד ואחד'. וכשאדם מקדש את עצמו מהנהגות רעות תאוות ועבירות, הוא הופך לכלי להשראת השכינה.

ולדברי האלשיך הק' תכלית השראת השכינה הינה בלב פנימה, ולא כפי שהמון העם חושבים שהבית הוא העיקר: "והוא מאמר הכתוב (ירמיהו ז ד) 'היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה', לומר: אל יעלה על רוחכם כי היכל ה' הוא ואיך יניחהו הוא יתברך, כי הלא היכל ה' המה, וכאשר המה ראויים להשרות שכינה בנשמותם ישתלשל ויתפשט השפע אל היכל ה', כי למענם להיות אתם משכן את שמו יתברך במקום ההוא. כי נפשותם הם המשכן האמתי ומהם יתפשט אל המקום המיוחד ההוא". כלומר השתלשלות היא הפוכה, לא השפעה מהשמים לבית המקדש ואז לליבות ישראל, אלא לליבות ישראל כשהם מוכנים לכך, ומשם להיכל ה'.

"מה שאין כן בהעותנו שיעזוב היכלו ויסתלק, כי אין חפץ ה' לשכון בארץ כי אם על ידי השראתו בנפשות ישראל שמהם עושה עיקר... ובהעדרם מהיות ראויים לכך, עזוב יעזוב את המשכן או מקדש אשר בחר לשכון את שמו שם". כשנפשות ישראל ריקניות רח"ל, ואינם ראויות שתשרה

5 בהם השכינה, אזי בית המקדש בוער הוא כבר איננו היכל ה', אלא בית שרוף שרפת...

א"כ השראת השכינה בעם ישראל מתגלית מעט אחרת מזו שהכרנו עד עתה. ובעצם, כל ההשפעות הגדולות הנאצלות על היכלות ה' בעבר ובהווה, מתחילות מנשמות ישראל, ולא להפך. לכן דינם של היכלות ה' תלויים לגמרי בהתנהגות כלל ישראל כלפי בוראם, וכשחטאו ישראל אבד הבית. וכשנשמות ישראל חוטאים בסיס ההזנה להיכל ה' הופסק, בטל היסוד בטל הבניין.

נאמר בלשון עדינה, 'לא יכולנו' לגשת לבית ה' במשך כחודשיים, אט אט עם התגברות המגיפה גם לא הייתה לנו הזכות להתפלל במניין, כמה פעמים כעס הקב"ה (ברכות ו:): בתקופה האחרונה משלא מצא עשרה מתפללים? דבר כה פשוט נשלל מאיתנו. ברי מזל חשו אותם בעלי המרפסות, כשזכו להתפלל יום יום במניין, עד אשר אסרו רבני היישוב גם את זאת.

במקום בו השכינה שורה, קבעו חז"ל גדרים והלכות הכיצד יש לנהוג בהם, בשונה מבתינו. עם השנים נקראו הלכות אלו הלכות 'קדושת בית הכנסת', ולאחמ"כ התקצר שמם בפי ההמון עוד יותר, להלכות 'בית הכנסת'. ולמה זה כ"כ משנה? כי העניין איננו הלכות לבית שמתכנסים בו, אלא לבית בו הקב"ה השרה את שכינתו עלינו. ברם, כשהתכנסות בבתי הכנסת הפך לאורח חיים - סוג של 'סדר יום', ושיחה בטלה נשמעה ברמה, החלו הכיסים לזמר, והברכיים לרטוט מאימת מכשיר קטן, ובית הכנסת הפך ל'מקום מפגש', וראינו בבתי הכנסת מקום 'מובן מאליו', ננעלו בתי הכנסת.

כבנים מבווישים 'עמדנו בפניה', והתפללנו לבוראנו ביחידות בבתינו, חשנו בחסרון, בית הכנסת כבר הפך לדבר שאיננו מובן מאליו כלל. כאדם שהזדמן לארץ נכרייה, ובמשך חודשי שהותו שם לא זכה לומר 'יהא שמיה רבא', מאחר ומניין יהודים לא היה בסביבתו, אזי עם חזרתו מנתב"ג, הלא כמה מתרפק הוא על בית הכנסת הראשון שרואה. כך אנו, כביכול שלחנו ה' למקום ללא בתי כנסת, בכדי שנעריך מה יש לנו. וכעת שהבנו... אזי עם התנועה פנימה החוצה: כעת אפשר לדבר על חיזוק בכל דבר אפשרי המשמר את קדושת בתי הכנסת, מטלפון כבוי בשעת התפילה ועד הזהירות משיחה בטלה בבית הכנסת. אך אין טעם לדבר על חיזוק לפני שהבנו מה חסרנו, מה לא ידענו קודם.

התורה

כעת נכנסים אנו לבית הכנסת אמנם בראש מורכן, אך בלב אחוז התרגשות, פסיעותינו אמנם בחשש מה, אך כמעט רוקדות הם. המילים 'ואני ברוב חסדך' קיבלו משמעות חדשה, אכן, זה איננו מובן מאליו ש'אבוא ביתך'.

"לְכוּ אָמַר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים וְאֶסְפַּתִּי אֶתְכֶם מִן הָאֲרָצוֹת
אֲשֶׁר נִפְצַוְתֶם בָּהֶם וְנִתְתִּי לָכֶם אֶת אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל יא, יז)

כמה עלינו להודות לקב"ה שאספנו חזרה מבתינו לאדמתו, הוציאנו ממצרים ולא הושיבנו כאסופים בין אומות העולם ונתן לנו את תורתו. ובעזרתו ית' עולה בידינו להמשיך בהוצאת שופרם של בני התורה ברכסים תמידים כסדרן. עלון זה יוצא שוב במתכונת חגיגית כבחג הפסח, שמענו את תגובותיכם החמות, את קורת הרוח שחוברת זו הביאה לכל בית ברכסים, והנה לפניכם חוברת עשירה מכל טוב רכסים.

חזו חזו לכותבים הנכבדים אשר יגעו ועמלו שעות רבות למען יצא דבר מתוקן מתחת ידינו, ושיזכו ישראל לקבל את תורתנו מתוך התעלות אמיתית. ולאשר שמו שלום הדר בעיה"ק ירושלים ולא חוסך מזמנו במלאכת בצלאל, יזכו לראות נחת מכל יוצ"ח ולראות בנים ובנות ההולכים בדרך התורה והמצוות.

א גוטן יו"ט

המערכת

הגאון רבי יהושע מן שליט"א ר"י 'בנסת חזקיהו' כאיש אחד בלב אחד

יחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט, ב), וברש"י ממכילתא "כאיש אחד בלב אחד". הרי דנדרש לקבלת התורה שעם ישראל יהיו במצב של "כאיש אחד".

ובפשטות, טעם הדבר או כדמשמע בויקרא רבה (ט, ט) דאיירי שם בענין של "גדול השלום", שזהו המצב הראוי לנתינת וקבלת התורה.

או דהביאור ע"פ מה שיסודו בעלי המוסר, שלא שייך כלל להגיע למצב של "כאיש אחד בלב אחד" אלא רק ע"י שמגיעים למתן תורה מתוך מטרה משותפת לכולם, והיינו ההשתוקקות לקבלת התורה, ולא היתה להם מטרה פרטית ועצמית ככלל, והיינו שהיה ביטול גמור של העצמיות שלהם, וזהו הדרך לקבלת התורה.

עוד יש לפרש, שהוא משום דנתינת וקבלת התורה אינו ל"יחידים" אלא ל"עם ישראל" כציבור, ומשו"כ הוא שייך רק באופן שעם ישראל הוא אחד, שזה שייך ע"י "כאיש אחד בלב אחד".

אמנם נראה דאולי יש לומר באופן אחר. דהנה כתב הגר"א בפרושו על שיר השירים (א, ז): "והענין כמ"ש 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', פי' בתוך ישראל וכו' כי שריית השכינה היתה בתוך ישראל, רק שהם צריכים מקום מיוחד להתחבר כל הלבבות יחד, וכו' ואיך יתיחדו כל הלבבות של כל ישראל ביחד, על כן צוה הקב"ה 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש וכו', וכל אחד נתנדב כפי נדבת לבו על המשכן, ונתחברו שם כל הלבבות".

דהנראה מדבריו, דאין הביאור כהפשטות (לכא') דעיקר השראת השכינה

הוא בביהמ"ק - אלא דאיכא גם בחינה של בלבו של כל אחד ואחד, (מכח ביהמ"ק או מצ"ע), אלא להיפך, דעיקר השראת השכינה היא בלבו של אדם, והדרך לעשות מקום להשראת השכינה הוא רק ע"י חיבור לבבות עם ישראל.

וכ"נ בפרוש ב"נפש החיים" (ש"א, יד) "לזאת הרי כי ודאי עיקר ענין הקודש והמקדש ושרית שכינתו יתברך הוא האדם, שאם יתקדש עצמו כראוי בקיום המצוות כולם וכו' אז הוא עצמו המקדש ממש ובתוכו הי"ת" וכו'.

הרי דאיכא ב' בחינות בהשראת השכינה, הכללית והפרטית דכאו"א, ואדרבה העיקר הוא הפרטי, אלא דע"י חיבור לבבות כולם, שייך גם בכללי.

וא"כ אולי יש לומר כן גם גבי קבלת ונתינת התורה [שהוא ג"כ השראת השכינה], דאיכא ב' הבחינות הנ"ל - הכללי והפרטי, ואפשר שכנ"ל העיקר הוא הפרטי, והדרך לקבלת התורה הכללית [שהיא ג"כ נצרכת] היתה ע"י יחוד כל לבות ישראל "כאיש אחד בלב אחד". [ואפשר שמשו"כ הוצרכו כל נשמות ישראל שבכל הדורות להיות בהר סיני].

והנה בתקופה אחרונה זיכנו ה' לעבודת לימוד התורה באופן "פרטי" ולא כפי שהורגלנו מאז לעשות זאת בציבור, כחלק מהציבור, ולעיתים כמו שמתאים לציבור, ולא בהכרח לפי כוחנו ויכולתנו והנדרש מאיתנו כ"יחיד".

ועתה בעמדנו קדם יום הגדול, יום שמתחדש עלינו מתן וקבלת התורה, וזיכנו ה' שוב ברחמיו לעשותו ב"ציבור" שומא עלינו לקבל התורה ועול התורה בב' הבחינות הנ"ל, קבלת התורה ה"פרטית" - המיוחדת ומותאמת ל"יחיד" שכנ"ל היא העיקרית, ועוד, קבלת התורה של "חלק מהציבור" עם המעלות שבידנו ליתן וליקח מהציבור, אמנם לא לוותר כאו"א מאיתנו על "קבלת התורה" הפרטית שבינו ובין הקב"ה ושייכת רק לחביון לבו בעבודתו מל הקב"ה.

מרכז המשגיחה הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

ברי הם חיינו

יה זמן שהיה קשה להשיג עבודה, בלי להכנס להסתדרות, ופועלי 'אגודת ישראל' שקלו אולי להכנס להסתדרות, ר' אלחנן אמר להם שהוא מבין את הנסיון שלהם בכך, אולם כדאי להם ללמוד מדבריו של הרמב"ם ב'אגרת תימן', שהרי אם כל דברי הרמב"ם קודש, 'אגרת תימן היא קודש הקדשים'. אם כך רבי אלחנן מעריך את האגרת, בבואנו לשמוע את דבריו שכתב שם על מעלת מתן תורה, ודאי עלינו לשים אוזן כאפרכסת בשימת לב מיוחדת.

ז"ל: "זכרו מעמד הר סיני, שציונו הקב"ה לזכרו תמיד וגם הזהירנו מלשכחו אותו, וציונו ללמד אותו לבננו כדי שיגדלו על תלמודו, וכמו שנאמר "רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוך בחורב" (דברים ד' ט' - י'). וראוי לכם אחינו שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול (וכך הקפדתי לעשות), ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והידורו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו והטענה המביאה לידי אמת.

וגדלו המעמד הזה על כל גדולה, כמו שגדלו הקב"ה, שנאמר "כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו" (דברים ד' ל"ב). דהיינו, לא רק שלא נהיה כמוהו, אלא שאף אמונה לא מתפארת שה' דיבר בפניהם. וכמו שמעידה התורה בהמשך: "השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי" (דברים ד' ל"ג).

ממשיך הרמב"ם "וראו אחינו בברית הזאת ובסברא הזאת, שהדבר הגדול הזה נראה במציאות שהרי העיד עליו מבחר כל העדים שלא היה מקודם כמהו, וכן לא יהי אחריו כמהו, והוא שתשמע אומה אחת בכללה דבור הקב"ה ושתראה כבודו עין בעין". הנה הרמב"ם הגם שאינו מונה זאת ללאו ועשה, מכל מקום כותב 'גדלו בניכם על המעמד הזה!'

רבנו בחיי אומר שעם ישראל נקראים בתורה בלשון 'ישורון' - מלשון שמיעה, שעם ישראל זכו לשמוע מה שאף אומה לא שמעה. כל יום כשמברכים ברכות התורה, אחת הברכות הם "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" מבאר הטור (או"ח סימן מ"ז) שזוהי ברכה על מעמד הר סיני. וז"ל: ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני איך בחר בנו מכל האומות וקרבתו לפני הר סיני והשמעינו דבריו מתוך האש ונתן לנו תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום.

בדברי האריז"ל מצינו מקום נוסף בו נרמז מתן תורה, בברכת 'ובנו בחרת מכל עם ולשון, וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול' - שעל ידי התורה הקב"ה מקרבנו אליו, שקבלנוהו על ידי קרבת ה' אלינו יתברך אלינו במעמד הר סיני, שבחר בנו לתת לנו את תורתו. אחד החכמים כתב שכשבא האדם ללמוד תורתו יתברך, יתבונן מאין באה אלינו התורה"ק - מהמעמד הגדול והנורא הזה. זו גם הזדמנות נוספת לאדם לשוב וליזכר בנתינת התורה"ק.

בירושלמי (פאה פ"א א') "כל העולם כולו לא שווה לדבר אחד של התורה" ומה הפירוש 'כל העולם' מסביר המהר"ל שכל החכמה האנושית שכאן בעולם אינה שווה אפילו לחכמה אחת מן התורה. אם נראה חכם גדול מאומות העולם הידוע בידענותו בפזיקה, ודאי נתפעל ממנו, אם כן, קל וחומר כמה עלינו לייקר ולכבד את תורת ה' מקור החיים, הנותנת לנו אפשרות לזכות בנצח. כל החכמה האנושית אינה שקולה לדבר אחד מהחכמה האלוקית.

באותו ענין החפץ חיים היה רגיל לומר שעלינו לזכור תמיד, שהאדם יפגש בסופו של דבר עם הימים שהוא חי בהם, וחשוב לחשוב על כך שהפגישה לא תהיה חלילה מבישה. הרי אם יפגש האדם עם הימים שעברו ויראה שביטל בהם שעות ושרף להבל זמנו, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, הרי עתה הוא כבר יודע את האמת. חייבים לזכור זאת תמיד שפעם נפגש עם הזמן.

באסיפת רבנים שהתקיימה דיבר אחד מן הרבנים במעלת התורה והמשילה בדבריו לחמצן, כמו שאי אפשר לחיות בלא אויר כך גם אי אפשר לחיות בלא התורה הקדושה. הזדעק הגאון ר' ברוך בער זצוק"ל

11 ואמר נכון, אמת שאי אפשר לחיות בלא אויר, אך האם האויר זה החיים, אבל התורה עצמה היא היא חיינו! ובלי זה אין לנו כלל חיים "כי הם חיינו ואורך ימינו".

בגמ' (סנהדרין צ"ט ע"ב) "א"ר יצחק בר אבדימי מאי קרא שנאמר (משלי ט"ז כ"ו) "נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו" הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר", מפרש רש"י: "תורה עומלת לו שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה וכ"כ למה, מפני שאכף - שכפף פיהו על דברי תורה". מדברי רש"י אנו רואים שהתורה ח"ו אינה סתם מילים כתובות חלילה, אלא מציאות רוחנית עליונה חיה שמבקשת ומתחננת עלינו. וכמו שאומרים בסיום מסכתא "לא נתנשי מנך ולא תתנשי מינך" שאנו מבקשים שלא נשכח ונעזוב את המסכת הזו, ולא היא תעזוב ותשכח אותנו. לא פשוט בכלל עם מי יש לנו עסק.

גם לפי דברי רש"י שהתורה מציאות חיה יובן לנו מאוד, דברי הגמרא בכמה מקומות שכותבת לאחר שנחלקו בענין מסוים, אלו ואלו דברי אלוקים חיים. מה הכוונה 'דברי אלוקים' האם התורה היא מדברת. אך אכן, התורה היא מציאות חיה, וכשתנא אחד סבר כך ותנא אחר סבר אחרת, פירושו שככל אחד התורה מדברת.

ידועה שאלת תוס' (שבת פח.א) ד"ה 'כפה' מדוע הוצרכה כפיית ההר כגיגית, והרי עם ישראל קבלו מרצונם את התורה באומרם 'נעשה ונשמע'. מבאר המהר"ל שהקב"ה רצה ללמד, שטוב מאוד בכך שהם רוצים, אך צריכים לדעת שהם גם חייבים. כי לא מספיק שאדם רוצה ללמוד, הוא צריך לדעת שהוא חייב ללמוד.

בקרבת של חג השבועות נאמר (במדבר כח, ל) "שעיר עזים אחד לכפר עליכם" ולא נאמר לשון 'חטאת', כבשאר הקרבנות. מסביר הירושלמי, שכיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם! כתוב כאן ששבועות זה לא רק ללמוד בלילה או לאכול מאכלי חלב, אלא לקבל עול תורה.

לפ"ז מפרש הרוקח שמובן הא דאמרינן ד"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם" (פסחים ס"ח ע"ב), שכיון שקבלנו על עצמנו עול תורה ויש מחילת עוונות חובה עלינו לשמוח על כך. שמחתי לראות בחור שלמד הרבה בליל שבועות בספר "נפש החיים" ש"ד, כדי שיזכה לקבל על עצמו עול תורה כראוי וכיאות. עלינו לזכור שלא רק הלילה חשוב, אלא גם היום, ונזכה א"ה שחג שבועות יהו בשבילנו אור לכל השנה כולה.

ביום זה עלינו לנטוע בלבנו, כי לא די שנלמד את דברי התורה, עלינו גם לשמוח בלימוד התורה. יכולים אנו לחשוב, מה כבר יכול לצאת ממני,

מרת המשגחה הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

הלא רבי עקיבא איגר אני לא יכול להיות. אך האמת היא, כי כל אחד אם ישקיע את כוחותיו בתורה באמת יעלה ויצליח. מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א בלומדו בלומז'ה אף אחד לא הסתכל ולא ידע על כוחותיו העצומים, אך כיון שהשקיע את כל כוחו, זכה.

רחבה מני ים

בשו"ע (חו"מ סימן ס') מובא, שלדעת הרמב"ם, המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב, כגון שנתחייב לזון את חברו ולא קצב כמה שנים, אע"פ שקנה חברו מידו לא נתחייב. ולפי זה קשה - איך נתחייבו ישראל בקבלת התורה כשאמרו "נעשה ונשמע", כיון שהתורה היא דבר שאין לו קצבה, שהרי "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"? (עיין עירובין כ"א). ותירצו שני תירוצים: **הנחלת בנימין** תירץ, שהתחייבות כלפי מלך חלה גם על דבר שאין לו קצבה. א"כ, כשאנו התחייבנו כלפי מלך מלכי המלכים לשמור התורה, חל החיוב גם על דבר שאין לו קצבה. ואילו **הלחם רב** תירץ, שרק גבי יחיד שהתחייב אנו אומרים שבדבר שאין לו קצבה לא חלה ההתחייבות, אבל רבים שהתחייבו, חזקה כח הרבים להתחייב גם בדבר שאין לו קצבה.

והסביר הגה"ק בעל **השדי חמד** זי"ע ששני תירוצים אלו מרומזים בפסוקים באופן מיוחד: "תורה צוה לנו מורשה קהלת יעקב", וזה חיוב על קהילת יעקב לדורות הבאים לקיים מה שקיבלו אבותינו. אך קשה, הלא התורה היא דבר שאין לה קצבה ולא חל החיוב? על זה מתרץ הפסוק "ויהי בישורון מלך" שההתחייבות היא כלפי מלך, ולא עוד אלא ש"בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל" שהיתה התחייבות רבים, שבשני המקרים האלה חלה ההתחייבות גם בדבר שאין לו קצבה, ולכן "נעשה ונשמע" בעינו עומד...

הרה"ג רבי יעקב ישראל בייפוס תורה בלה מאוד נתעלה

בכל שנה ושנה כאשר אנו חוזרים אל יום מתן תורתנו, ומנסים להחיות בעיני דמיוננו את המעמד הגדול והנורא של היגלות מלכנו על הר סיני ללמד אותנו תורה ומצוות, כפי שנצטוינו לעשות, אנו מגיעים לדברים שנצטוו משה רבינו לומר למקבלי התורה. הדברים נפתחים ב"כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל", ונחתמים ב"אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" הרושם שעושים פסוקים אלה, מקבל תוקף עצום על ידי דברי רש"י שם: "אלה הדברים - לא פחות ולא יותר!" משמע להדיא שכל מילה שנאמרה שם נשקלה ונמדדה, כדי שתעוצב כאן כעין "מגילת היסוד" של אומתנו.

קולמוסים רבים נשברו בריבוי הדברים שנכתבו אודות משמעות ההקדמה החשובה הזו לזמנה ולדורות, וננסה גם אנו לתרום את חלקנו בזה, בעזה"ת.

ידוע ומפורסם המשל המובא במדרש רבה על הפסוק "ועשו לי מקדש": "משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה. ביקש לילך לו לארצו וליטול אשתו. א"ל: בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה, איני יכול. לומר לך אל תיטלה, איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי".

סגולתו של משל היא לפלס דרך להבנת הנמשל, ע"י התבוננות במציאות מוכרת. לפיכך, בימינו כאשר אנשי מלוכה אבדו ומציאותה אינה מוכרת לנו, ננסה לרדת לעומקם של דברים ע"י שנשתמש במשל מהוויי ימינו, כדי לדלות מהמשל של חז"ל, את אשר הם רצו ללמדנו על ידו. על כן נישא מְשַׁלְנו ונאמר:

הרה"ג רבי יעקב ישראל בייפוס

ראש ישיבה גדולה, גדול בתורה ונודע בשערים, גידל והצמיח דורות של תלמידי חכמים. ברבות הימים נתן עיניו בתלמיד שהיה חביב עליו במיוחד, והשקיע בו ימים ולילות, והלה אכן עלה ונתעלה. בהגיע בתו היחידה של ראש הישיבה לפירקה, אמר הרב לאשתו: הן הגיע עת דודים של בתנו המצויינת בכל מידה טובה, וראויה היא לזיווג ההגון ביותר. אי לזאת גמרתי אומר להציע אותה לתלמידי החביב, אשר כתרים רבים נקשרו לראשו. ונפשי, כידוע לך, קשורה בנפשו. כביטוי להערכתו המופלגת לאותו בחור, אמר רה"י לאשתו: לדעתי, כל יסוד הישיבה וקיומה היו כדאיים כדי לגדל בה תלמיד יחיד ומיוחד זה.

כל מלה נוספת היתה מיותרת. הבחור נלקח אחר כבוד לבית המלכות של תורה, ונעשה חתנו של ראש הישיבה, האירוסין ואח"כ הנישואין נחוגו ברוב ששון ושמחה, והבית הוקם על תילו.

בתום שבעת ימי המשתה נועד ראש הישיבה עם תלמידו החביב שנהיה חתנו לשיחה, ואמר לו את הדברים דלהלן: יתכן, שבבואך היום לתכנן את המשך עלייתך בתורה, במקביל לעיצוב צורת הבית שהינך רוצה לבנות בהתאם למאוייך הרוחניים והגשמיים כאחת, תרצה אולי לגלות למקום תורה יחד עם אשתך. שם תוכל לטעום מצוף התורה שנאמרת ע"י גדולי תורה שלא הכרת. אולי תאבה לאמץ לעצמך סגנון חיים בעיצוב המתאפיין במקומות שונים ומגוונים. דע, שהכל פתוח בפניך! לומר לך אל תעשה זאת, איני יכול, כשם שאיני יכול לומר לך אל תיטול את אשתך מאצלי, כי אשתך היא וכל האפשרויות פתוחות בפניך.

אולם, הסכת ושמע. בתי שנתתי לך יחידית היא. סגולותיה ומעלותיה אף הן ייחודיות הנה, מכל הבחינות! ובכלל זה גם ההתאמה המיוחדת שמצאתי ביניכם, אשר מושתתת על מציאות מסויימת אשר שניכם שותפים בה. דהיינו, את שניכם הבאתי לעולם, אותה לעולם הגשמי ואתך לעולמך הרוחני. על כן יש כאן אפשרות נדירה שהיא תוכל להיות לך לעזר רב בחיים. הצלחתכם ושגשוגכם תלויים במידה רבה, לדעתי, בכך שתמשיכו את היניקה המשותפת שלכם מאותו מקום שינקתם עד היום. יכולתה של בתי לתרום את חלקה בהצלחתך, עלולה להינזק מאד עם איבוד הקשר הרצוף שלכם עמדי. סגולתה וכוחה נשאבים מקשר זה, וגם עבורך חשוב המשך הקשר עמדי. זו דעתי, כי איני יכול לראות את אבדן הקשר עמה, אשר יהיה כל כך גורלי עבורך.

לסיום, אמר לו: איני אומר לך קבל את דעתי, הבחירה בידך, האשה שלך! אולם דע לך שידידים רבים שלי, ראשי ישיבות מפורסמים

תמהו ושאלו מדוע לא לקחת לך חתן מכותל המזרח של עולם הישיבות?! עם כל ההערכה לחתנך המיוחד, בתך המהוללה היתה יכולה לקבל חתן מפואר יותר. כך הם אמרו. אך אני יודע את נפש בתי ומאז ומתמיד הועדתי לה חתן שיוכל להמשיך ולהיבנות על ידה, במסגרת הישיבה שבה למדת ובבית שבו היא ספגה את הערכים המיוחדים שבהם היא מלאה. לפיכך עז רצוני להציע לך את הטוב ביותר הישאר עמי, כך תובטח שלא תיסחף למחוזות זרים, ותשכיל לנצל את עזרתה ועזרתך. עד כאן המשל החדש-ישן.

לאור הדברים יוצא שהחתן אשר זכה בכלה המהוללה הוא איש ישראל אשר עליו אמרו חז"ל "בראשית" - בשביל ראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ומי נקרא ראשית התורה וישראל. כדאי היה העולם להיברא עבור החתן ועבור הכלה. והנה ישנם יצרים העלולים לגרות את המלך-החתן ללכת ל"ארצו", להימשך אחר החיים הארציים המרחיקים אותו מהתורה, ובמקרה הטוב יותר, לקיים את התורה לא באופן הרצוי והמושלם.

כאן באה פנייתו של המלך מלכי המלכים אבי הכלה שהוא גם אביו הרוחני של החתן חביבו משכבר הימים. כמו שאמרו חז"ל "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום", ומעתה גם "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה" (אבות פ"ג). המלך מודיע לו שלא קיימת מציאות של ניתוק אורייתא מקוב"ה שהרי חד נינהו. אין כאן סתם געגועי אב, אלא ביטוי לשורש מהות התורה - אין יכולת ואפשרות שיהיה איזה שהוא פירוד בין אורייתא לקוב"ה (לא מדובר בסתם געגועים של לאב לבתו היחידה).

וכאן מכריז נותן התורה על הבחירה שניתנה אמנם לאדם, לבחור בין טוב ובין רע בכל הנוגע לציוויי התורה. לכן נאמר לו כאן "לומר לך ליטלה איני יכול, לפי שהיא אשתך". אבל המלצה יש כאן: "טובה עשה לי", כביכול האדם עושה טובה להקב"ה, ואין כאן "נהמה דכיסופה" (כאשר האמת היא שגם הטובה והזכות לקבל את התורה ולקיימה, זוהי מתנת חנם אדירה לנו) הטובה היא שאנו מאפשרים, כביכול, להקב"ה להיטיב עמנו. כאשר הקב"ה לא נענה לתביעת המלאכים "אשר תנה הודך על השמים", כשהסיבה לכך מנומקת ע"י משה רבינו שהתורה נועדה לבני אדם כדי להתעלות ולהשלים את עצמם (ראה שבת פח:).

מה מבקש הקב"ה? קוב"ה, "אורייתא וישראל!" שנשאיר את הקב"ה עם התורה, ועי"ז נוכל לשכון עם התורה בשלימות. נדע תמיד שהתורה היא תורת ה', וחלילה לנו לפגוע בשלימות קיומה. נקיים תמיד את התורה בגלל שזה רצון ה', וזהו קיומה בשלימות. כמו שאומר החת"ס שמברכים

"אשר קדשנו במצוותיו וציוונו", עובר לעשייתן, כי מצוה הנעשית מתוך מחשבה לקיים את רצונו יתברך, היא גדולה לאין שיעור מקיום מצוה בלא מחשבה.

יתכן שזהו תמצית תוכן הפסוקים שנאמרו לפני מתן תורה. "אתם ראיתם את אשר עשיתי לכם במצרים" - שיא גילוי חביבות לישראל, בכך שנפרע מהמצרים רק בגין ישראל (רש"י). "ואשא אתכם על כנפי נשרים" - כמה וכמה גילויי חיבה: כינסם ברגע א' מכל קצוות ארץ גושן, ונשאם כנשר המגן על עולליו (רש"י). ועכשיו "ואביא אתכם אלי" - וקרבת יתכון לפולחני" (= קירבתכם לעבודתי).

"ועתה", הבחירה בידכם. ההתחלות קשות ויש פיתוי שלא לקבל עול מלכות שמים (על פי רש"י). אך עליכם לדעת "אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי", כלומר, אם התורה תישמר והקב"ה יישאר עמנו ב"קטון". והייתם לי סגולה מכל העמים" - תהיו אוצר חביב, כלי יקר ואבנים טובות מהסוג המעולה ביותר שגם המלכים שומרים עליהם באוצרותיהם הגנוזים (רש"י).

בכך תהיו "ממלכת כהנים" - שרים. תזכו בתורה שאפילו מלאכים לא זכו לה. "וגוי קדוש", כי רק לבני אדם יאתה התורה, כי היא ניתנת לאדם בעל גוף (גוי מלשון גִּיָּה) קרוץ מחומר, כדי להפיח בו קדושה. תמצית עבודת האדם היא, להשליט את הנשמה על הגוף. וזה אך ורק ע"י התורה (רמז לדבר: אומרים בברכות בתחילת התפילה, ברכת אשר יצר - שיר הלל לנפלאות תפקוד הגוף, ממשיכים בשירה על "נשמה שנתת בי". ומיד אח"כ ברכת התורה, המקשרת ביניהם).

זאת השירה שנשורר לולה המהוללה אשר זכינו להיות חתנה. ולשירה מצטרפים המלאכים שהודו בכך שהתורה מגיעה לנו "עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה כתובה מסיני, תורה כלה מאוד נתעלה, בקבלת יום זה עשרת הדברים" (פיוט לחג השבועות).

תפקידנו הוא, איפוא, לחזק את הקשר עוד ועוד. לקיים התורה ומצוותיה, ללמוד ולעשות מתוך כוונה שבכך אנו עושים את רצונו יתברך, ומקיימים את "בקשתו": קיטון אחד עשה לי, שאדור אצלכם".

הרה"ג רבי חיים וינטרוב רצוננו לראות את מלכינו

גמ' שבת פט. דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. אמר ריש לקיש עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו שנאמר ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם. ע"כ.

והנה ההבטחה להחזרת הכתרים לעתיד לבוא מלמדת על חשיבותם שאינם רק מעלה בעלמא שזכו לה ישראל בהר סיני אלא מעלה פנימית ונצחית שבהכרח יזכו לה בגאולה העתידה. אמנם דבר זה צריך תלמוד, שהרי נתינת הכתרים היתה בשכר האמונה התמימה שהקדימו נעשה לנשמע - שקיבלו עליהם אף שלא ידעו מה כתיב בה, ומה שייך לע"ל ענין זה אחר שכבר נודעו בשערים תורה ומצוותיה.

ובהמשך הגמ' שם מובא המעשה עם רבא שהתייגע מאוד להעמיק בד"ת עד שיצא ממנו דם, וטען כנגדו הצדוקי שיש בזה פזיזות וחוסר מחשבה ומקורה של פזיזות זו באבותינו שהקדימו נעשה לנשמע. וענה לו רבא: תומת ישרים תנחם וסלף בוגדים ישדם ופירש"י שם - התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו. ע"כ. ומשל למה הדבר דומה לאדם שהוא עשיר מופלג "מליארדר" שיש לו בן יחיד ואהוב מאוד, ולעת זקנתו קורא לבנו

ומבשר לו כי ברצונו להוריש לו את כל רכושו ולשם כך צריך הבן לחתום על כמה מסמכים. הנה אם יבקש הבן לעיין קודם או להתייעץ עם עו"ד לפני שחותם מחשש שמא אין זה לטובתו - הרי לשוטה מופלג יחשב, ואדרבה כל בר דעת יחתום לאלתר בשמחה. וזוהי תשובת רבא שאנו

עושים מאהבה כי ידענו בודאות שמאהבת ה' אותנו תורה ציוה לנו מורשה, ומה הטעם לשמוע קודם החתימה. אמנם יש להבין מה תשובה יש בדבריו לטענת הצדוקי על התנהגותו של רבא.

והנה במדרש (ילקו"ש שיר השירים פ"א רמז תתקפ) עה"פ ישקני מנשיקות פיהו שבאו המלאכים ושאלו לכל אחד מישראל אם מקבל את התורה ואחר שהסכימו אמרו למשה רצוננו לראות את מלכנו. ומבואר מזה שקבלת התורה באופן של נעשה ונשמע היתה מתוך רצון פנימי עמוק: רצוננו לראות את מלכנו! ורצון זה ודאי מקורו מאהבת ה', וכיון שהיה להם רצון פנימי לקרבת ה' ואהבתו לכן סמכו על נותן התורה שלא יעשה להם דבר שיש בו סתירה לאהבה. ורצון זה הוא שהביא את רבא להתייגע בבקשת חכמת התורה עד כדי איבוד החושים וביטול ישותו ולא הרגיש שזב דם. ובזכות הרצון זכו לכתר שמורה על השורש העליון וכמש"כ השל"ה הק' (תו"א בית ה' נו) דכתר הוא בחינת הרצון. (ועי' בפע"ח שער הסליחות פ"ח ובביאור הגר"א על תיקו"ז ה)

ובהמשך המדרש שם מבואר שכל הגלויים העצומים שזכו ישראל על הר סיני היו בזכות גילוי הרצון הפנימי, וכל עוד שנשארו בתוקף הרצון בטל מהם יצה"ר. ורק אחר שאמרו דבר אתה עמנו נשמעה - הפסיקה דרגתם זו, וכשביקשו שוב: ישקני מנשיקות פיהו כמו שהיה! א"ל משה: עתה לא יקבלו אבל לעתיד לבוא ישוב להם. וכעין מה שמצינו בכתרים שעתידיים לחזור לישראל.

ומבואר מכל הנזכר דמעלת ישראל ביום זה היא מעלת גילוי הרצון הפנימי. ולא רק בשעת מתן תורה אלא בכל שנה יום עצרת הוא יום ביטול יצה"ר כמבואר בזוה"ק (ח"ג ז:ז) דלכך לא כתיב ביה שעיר חטאת, ושבעת השבועות הם הכנה לטהרה כמו שבעה נקיים שסופרים הטמאין לטהרתן (וכן נרמז בבדיקת חמץ בחורין ובסדקין כעין הפס"ט) ומי שיזכה לזה יטהר ביום חג השבועות יחד עם כנסת ישראל המיטהרת לקב"ה ויזכה לבחינה של "פסקה זוהמתן". ע"כ.

והנה אי' בספה"ק בשם האריז"ל שהמקיים מנהג ישראל שלא לישן ולעסוק בתורה בליל שבועות ינצל מכרת, וכת"ר אותיות כר"ת שע"י הכתר ינצל מכרת. וענין הכרת מבואר בנפש החיים (ש"א פי"ח): שבחינת הנפש נפסק ונכרת משורשו העליון וירחק החבל שהיה קשור ומדובק בו עד הנה. ומבואר שם שבחינת הכתר אינה נכרתת לגמרי אלא מסתלק אורה ממנו. וזו העצה לבל ידח ממנו נדח שיוכל להחזיר אליו החיות ע"י הרצון הפנימי המכתיר נפש ישראל שאינה נפסקת. (לשון הגה"ה שם). ונמצא שע"י גילוי הרצון וההשתוקקות

19 לקבלת התורה שנעשה בלילה זה שישראל מדירין שינה מעיניהם ועוסקים בתורה - זוכים לכתר - להחזיר האור העליון שנכרת ח"ו בעוונות.

וגם לנשים צדקניות יש חלק בזה וכדאי' בגמ' (ברכות יז) נשים במאי קזכיין וכו' וביאר האוה"ח הק' (בספרו חפץ ה' ברכות שם) ששאלה זו היא המשך למה שנאמר קודם לכן בגמ' שם צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה והם הם העטרות כתר תורה וזיו השכינה. ולפי דברי האוה"ח השאלה היא נשים איך יזכו לכתר תורה. ולפי מה שנתבאר מובן מה שתירצה הגמ' דגם נשים אע"פ שאינם יכולות לקיים מצות תלמוד תורה בפועל, מכל מקום ע"י שמגלות רצונם הפנימי שממתינות לבעליהן ומביאות את ילדיהן לביהמ"ד גם זוכין לזה.

ובשנה זו יום מתן תורתנו בא אחר תקופה קשה שהרבה מ"המעשים" נמנעו מאיתנו בעוה"ר מחמת הסכנה, אך ה"רצון" קיבל משנה תוקף כאשר ישראל עם קשה עורף התאמצו בכל כוחם לקיים מה שאפשר באופן המותר שאין בו סכנה, ובזה זעקו מעומק הלב: **רצוננו לראות את מלכנו!** (וכמו שהיה בזמן מת"ת שאמרו ישראל כן דוקא אחר שקיבלו עליהם מצות ההגבלה כמבואר ברש"י שמות יט ט). וכאשר נמנעו מלקיים - כמה צער ואנחה יצא מלבבות ישראל קדושים. ואי' בספה"ק שהקשה מהר"ח וויטאל להאר"י הק' על הא דאי' בירושלמי (שבת סוף פ"ה) פרתו של ראב"ע היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים. א"ר חנניה פעם אחת יצאה, והשחירו שיניו מן הצומות. ושאל מהרח"ו להאריז"ל אנון מה נענה אחריו, אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי קיר, ואם על הדבר הקל הזה היה מסגף את עצמו כ"כ עד שהשחירו שיניו אנון מה נענה אחריו. והשיב לו בזמן הזה אף צעקה ואנחה אחת אמיתית מעומק הלב מתקבל לרצון לפני ד' כהתעניות משנים הקדמונים. (וידוע המעשה מרבי שמשון מאוסטורפולא שפגש להס"מ בערב סוכות וראה פניו צהובות ושאלו הר"ש למה שמח כ"כ והשיב לו הס"מ שהטביע אניה שלימה של אתרוגים בדרך לאירופה. ואחר סוכות פגשו שוב ופניו שחורות ונפולות עד עפר, ושאלו הר"ש מאי האי? והשיבו הס"מ כי בכל עיר היה רק אתרוג אחד, והדוחק והצער והמסירות שהתאמצו ישראל קדושים לקיים המצווה - שיברו את כל עצמותיו.)

וכך דרש הגרי"א חבר (ספר שיה יצחק ח"א - דרוש לסיום הש"ס קעג) וז"ל: כי ברוב הגזרות העצומות שגוזרים על ישראל, אינן יכולים לעסוק בתורה ולקיים מצוותיו יתברך כאשר צונו... והגזרות שגוזרים ח"ו המגיעים לביטול תורה ומצוות, גם הם לרפואה לעמוד בנסיון, והוא זיכרון הנפש, כי לפום צערא אגרא, וכל מה שקשה יותר ועושים מה שביכלתם לקיים מצוות ה' ולעסוק בתורתו, בזה מזדכך ומטהר יותר איכויות נשמתו

הרה"ג רבי חיים זינצברג

ויה"ר שבקרוב יחזיר לנו כתרינו ויתקיים בנו ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם.

הר בניגית

הרה"ק בעל **החידושי הרי"ם** זי"ע היה אומר: מפני מה כפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית? אלא כדי שתהיה כנסת ישראל מקבלת את התורה באונס, ויהיה לה דין "אנוסה"... ובאנוסה הדין הוא - "לא יוכל לשלחה כל ימיו"... ויהיה הקשר שלנו עם הקב"ה קשר ניצחי שאין להתירו...

ואילו **הבעש"ט** זי"ע אמר: הסיבה שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, היתה, ללמד את הדורות הבאים שאפילו בשעה שאין לו לאדם התעוררות ללימוד התורה - יכפה על עצמו ללמוד תורה בעל כורחו! שזו סגולת התורה, גם כשזה בתחילה בכפייה... בתוך זמן קצר, הנך מקבל גישמע'ק וחיות שמתפשט לכל היום כולו!...

הדיברות הגדולות

הנה, חמשת הדברות הראשונים ארוכים ומלאים - "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (כ), (ב), כמו כן "לא יהיה לך" וכל השאר מרבים בדברים. מדוע, אם כן, כאשר מגיעים אל הלוח השני, כתובים הדברות בקצור נמרץ - "לא תרצח"?

מבאר **המבי"ט** דבר נפלא: כך רצה הקב"ה, שעל הלוח השני יהיו כתובות רק מעט מילים. מדוע? כי אז האותיות של "לא תרצח" ו"לא תגנב" יהיו גדולות יותר ובולטות יותר, וזהו מה שחפץ הקב"ה - שה"בין אדם לחבירו" יהיה גדול, שיראו אותו טוב! פלאי פלאים. (יחי ראובן)

הרה"ג רבי יוסף שולביץ על הגאולה ועל התמורה ועל גרי הצדק עיונים בעגילת רות

בין השאלות הנידונות:

- א. הנתגיירו רוח וערפה קודם נישואיהן או לא. הקשיים, והסתירות בדברי חז"ל.
- ב. מפני מה נענשו מחלון וכליון.
- ג. מה טעם הפצירה נעמי בכלותיה לשוב לעמן.
- ד. מי מכר את השדה; נעמי, או אף רות.
- ה. האם בועז גאל את השדה או קנה אותה.
- ו. לפשר התניית גאולת השדה בלקיחתה של רות לאשה – מה גורר את מה.
- ז. אם אכן תלויים זה בזה, למה הוצרך וויתורו של הגואל, ולא הסתלק ממילא בסרבו לקחתה לאשה.
- ח. מדוע הוזקק מעשה קנין לויתורו.
- ט. היתכן יבום שלא באשת המת, ולא ע"י אחי המת.

א. הנתגיירו רוח וערפה קודם נישואיהן או לא. הקשיים, והסתירות בדברי חז"ל.

ישא להם נשים מואביות (א,ד), במדרש רבה תני בשם ר' מאיר לא גיירום ולא הטבילו אותם. וכן מפורש ברש"י לפס' י"ב: כי זקנתי מהיות לאיש שאנשא לו ואוליד בנים ותנשאו להם, שאינם אסורים לכם ואינכם אסורים להם משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו

ואינה זקוקה ליבם, לפי שלא היו למחלון וכליון קידושין בהן, שנכריות היו ולא נתגיירו, ועכשיו הן באות להתגייר עמו שנאמר "כי אתך נשבו

לעמך" - מעתה נהיה לעם אחד. וכן משמעות כל הסוגיא דיבמות מז: דילפינן כל סדר ההנהגה בקבלת הגרים והודעתם המצוות ועונשן מדברי נעמי לרות. וכן נקטו התוס' כתובות ז: (ד"ה והא בועז) בפשיטות. וכן הזכיר המהרש"א ב"ב צא: שכן מפורש ביבמות.

ב. מפני מה נענשו מחלון וכליון.

אכן נראה שמחלוקת היא, שהרי בב"ב צא. איתא: וכן היה רשב"י אומר (אלימלך) מחלון וכליון גדולי הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נענשו מפני שיצאו מארץ לחו"ל. וכ"ה ברמב"ם (מלכים ה,ט): ואע"פ שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו מפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום. ואם אמנם נשאום בגיותם, הרי עוון גדול של "לא תחתן במ" בידם, ובו כרת מדברי קבלה כדאיתא סנהדרין פב. ואין לתרץ דמדאורייתא ליכא איסורא אלא דרך חתנות, אך לא דרך זנות, בצינעא כדאיתא ע"ז לו: חדא דהא מפורש בקראי דדרך נשואין היה. ועוד דכבר כתב הר"ן שם דחיוב הכרת הוא אף בצינעא. וכ"ה בספר המצוות ל"ת נ"ב, וכן נראה מלשון הרמב"ם (איסור"ב פ"ב ה"ו). וע"כ גם אין לתרץ דגיירום להיות בגדר "גר תושב" שע"ז אין קנאין פוגעין בו, וגם אינו בכרת של "בעל בת אל נכר", דמ"מ דרך חתנות יש בו איסור לאו ד"לא תחתן" כמדוקדק ברמב"ם (ה"ה ועי"ש בספר הליקוטם). לפי שמסירה את בעלה מרוב המצוות, ועונשו מפורש "והשמידך מהר". וכן אמנם מפורש בתרגום לפס' ה': ועל דעברו על גזירת מימרא דה' ואתחתנו בעממין נוכראין אתקטעו יומיהון ומיתו אף תרויהון. ומכלל דרשב"י המפרש מיתתם רק בשל יציאתם מא"י, ס"ל דלא נשאום בגיותם אלא גיירום תחילה.

ג. מה טעם הפצירה נעמי בבלותיה לשוב לעמך.

וכן מפורש בזהר חדש כאן, ומתקשה א"כ מה הן כל ההתראות שעשתה עמה כדתנינן [כנ"ל בסדר קבלת הגרים] ואם נתגיירה קודם, למ"ל השתא כולי האי. ומתרץ ד"כשנשאה נתגיירה ובחזקת אימת בעלה עמדה היא וערפה בעניין זה, כיון שמתו בעליהן ערפה חזרה לסורחנה ורות עמדה בטעמה". ועוד שם בפס' הנה שבה בימתך: "בוא וראה שבחה של רות שאע"פ שאימת בעלה לא היתה עליה דבקה באמונתה, ועם כל דא נעמי חידשה לה כמתחילה והתרתה בה התראות וכולם קבלתן עליה", וצ"ב מאחר וכבר נתגיירה מה צורך ונפקותא בהתראות ובדיקות אלו.

23 והיה אפ"ל ע"פ הפרישה רס"ח (ס"ק ל"ו) המביא דיש מפרשים לדברי בה"ג המובא בטור שם שגר שחזר ועבד ע"ז הוי יינו יי"נ, שהכוונה- למפרע, דאיגלאי מילתא למפרע שלא היתה גרותו ולפי"ז נפרש שבאה לבדוק גירותה למפרע האם גרות הגונה היתה וחלה למפרע, או דאיגלאי מילתא למפרע שלא היתה קבלתה כראוי, ומעולם לא נתגיירה. אך זה אינו וכפי שדחאן הט"ז (שם ס"ק ט"ז) מדברי הטור גופיה שהסיק: ונראה דלאו לכל מילי קאמר דהוי כגוי, שהרי אם קידש בת ישראל קידושו קידושין, אלא לעניין להרחיקו קאמר.

וברמב"ם (פ"ג מאיס"ב הט"ו) בגרים שנתגיירו לשם עילה בבי"ד הדיוטות: "והיו בי"ד הגדול חוששין להם, לא דוחין אותם אחר שטבלו מכל מקום, ולא מקרבין אותם עד שתראה אחריתם", ויש שסברו לפרש שגרותם תלויה היא. והא ליתא שהרי מפורש בדבריו בה"ז: "גר שלא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו המצוות ועונשן, ומל וטבל בפני ג' הדיוטות הרי זה גר, ואפי' נודע שבשביל דבר הוא מתגייר... ואפי' חזר ועבד ע"ז ה"ה כישראל משומד.. ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואע"פ שנגלה סודן", וכן מפורש בהגר"א (רס"ח כ"ח) שאע"פ שהוכיח סופן על תחילתן! ובע"כ שמש"כ הרמב"ם שאינם גרי הצדק ואין מקרבין אותן עד שתראה אחריתן, אין המכוון שלא חלה גרותם, אלא שאין אנו חפצים לקרבם, שהרי אלו שנתגיירו מחמת דבר ואין לבם שלם עם ה' ותורתו, הם המה הקשים לישראל כספחת, וכפי שסיים הטור הנ"ל, דלהרחיקו קאמר.

ד. מי מבר את השדה; נעמי, או אף רות.

ומ"מ מצאנו פשר דברי הזוה"ח שבדקתה נעמי, לא כדי לברר האם חלה גרותה או לא, אלא כדי לדעת האם לקרבה להתחבר עמה ולידבק בזרע ישראל. ומיושבת ג"כ הרחקתה את ערפה אע"פ שגיורת גמורה היתה, משום שמאחר ולא היתה שלימה באמונת ה' אלא פונה לע"ז, טובה הרחקתה מעם ישראל, לבלתי היות לו לספחת, לפוקה ולמכשול.

אך בסוגיא דיבמות מז: דילפינן מינה סדר קבלת גרים, ודאין מרבין ואין מדקדקין עליו, מדכת' ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה, מוכח דמפרשינן לקרא בתחילת קבלתה לגרות, דאילו נפרש קרא בבדיקה שלאחר הגרות, א"א כלל ללמוד מזה לתחילת קבלת הגר. אלא ודאי כמדרשים וכתרגום שלא נתגיירו כלל. ופלוגתא היא.

ה. האם בועז גאל את השדה או קנה אותה.

במקראות העוסקים בגאולת השדה אשר לאלימלך, צ"ב: א. בתחילה משמע שבגאולה עסקינן, שמכרה כבר נעמי השדה, ועתה באו לקיים מצות גאולת קרובים, ואילו לבסוף מפורש "כי קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון ומחלון מיד נעמי". ב. ועוד צ"ב מאחר ואילץ בועז את הגואל לוותר על זכות קדימתו לגאול, בשל הצורך להקים שם המת על נחלתו, מה שלא היה הגואל מוכן לעשות, לשם מה הוזקק לקנין סודר על ויתור זה, והלא בועז קנה מנעמי תיכף ומיד באותו מעמד, ומה היה חשש שיחזור בו. וזכינו לדברי הרמב"ן (בהר, כה, לג) דאנהירנהו לעיינין: "כי היה לפניו בישראל כשצריך אדם למכור שדהו, שיבוא הקודם בירושתו ויקנה אותה והוא הנקרא גאולה, שנאמר: קנה לך את שדי אשר בענתות כי לך משפט הגאולה לקנות(ירמי' לב, ז), וכן מפורש שם בעניין בועז, ונראה בעיני שהיו דנים לו דין קדימה, כאשר הנהיגו לנו רבותינו בדינא דבר מצרא(ב"מ קח.) והיו קונים מן הגואל הראשון כאשר עשה בועז". והיינו דמחמת מצות גאולת קרובים, שיסודה ברצון התורה להשאיר הנחלה בחזקת המשפחה, הרי מכל שכן דיש לעשות כן מלכתחילה - שלא למוכרה למי שאינו מהגואלים, כל שאפשר למוכרה לקרוב, וכמו דבזכותו דבר מצרא לקנות, דאם קנאה אחר לא חל קניינו, ונקנית היא לבר מצרא כמפורש בב"מ קח כן הנהיגו הם. וע"כ אף בשניהם קרובים, כל שמכר לרחוק יותר, הרי הקרוב יותר מוציא הימנו, וכשם דבדינא דבר מצרא מסקינן דאף אם נמלך הבא לקנות, בבר מצרא ואישר לו לקנות, יכול הוא להוציא הימנו כל שלא קנו מידו. כמו"כ כאן. ולכן הקנה הגואל זכותו לבעז בקנין סודר.

ו. לפשר התניית גאולת השדה בלקיחתה של רות לאשה – מה גורר את מה.

דרך אחרת בהמקנה קידושין כא: וכע"ז במלבי"ם כאן, ע"פ הרשב"א(קידושין כא) דהקרוב קרוב קודם - לעכב, שאפילו אם דודו אינו אמיד ואינו יכול לגאול, ובן דודו אמיד ורוצה לגאול, א"א לו לגאול. וא"כ קשה היאך גאל בועז, אלא שהיא הנותנת דלכך הקנה לו בקנין שיהיה עומד במקומו וכוחו ככוחו.

ובאופן אחר ביאר המקנה, שלכאו' קשה שמשמע בפס' דמכירתה היתה אחר ששבה משדה מואב, וא"כ הרי אסור לגאול עד שתי שנים, אלא שמכר לו זכותו וכוחו לגאול אחר שתי שנים, ולכך הוצרך לקנין, שאילו בויתור בעלמא, שמא ה' חוזר בו בתוך הזמן. אלא דפשטיה דקרא מורה

25 שכבר קנה בועז אז השדה מיד נעמי, וזה מתבאר היטב כנ"ל מהרמב"ן וכן מורה לשון רש"י, שמ"ש "מכרה נעמי" היינו שהיא באה למכור, ומשפט הגאולה היה - לקנות, כבחנמאל וירמי', וזכה בועז וקנה אז.

ז. אם אבן הלויים זה בזה, למה הוצרך וזיתורו של הגואל, ולא הסתלק ממילא בסרבו לקחתה לאשה.

עוד יש להתבונן במכירה ובדין ודברים שעמה, דברי שא משמע שנעמי היא המוכרת וכן לבסוף - "כי קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון ומחלון מיד נעמי", ובתווך אמר בועז לגואל: ביום קנותך את השדה מיד נעמי ומאת רות המואביה קנית להקים שם המת על נחלתו, ופירש": ומאת רות המואביה - אתה צריך לקנות והיא אינה מתרצה אלא א"כ תשאנה. ובמלבי"ם פירש ששני חלקים היו: החלק האחד היה לנעמי בכתובתה מאלימלך, והחלק השני היה לרות מנחלתו של מחלון בנכסי אלימלך המשועבדת לכתובתה שלה [ואף שגויה היתה כתב לה כתובה וק"ל]. - ובלא"ה נעמי היתה מכלל יורשי אלימלך בשל היותה בת אחיו כמו שהביא רש"י מב"ב צא. והרי אף מחלון וכליון מתו בלא בנים ונחלתם ממשמשת לאחי אביהם, אלא שמשמעות הכתוב שכל נחלת אלימלך היתה לנעמי ורות. - וביאר לפי"ז דקדוק הלשון דחלקה של נעמי נקנה בקנין בכסף הניתן מיד ליד. וע"כ נאמר "מיד נעמי", ואילו חלק כתובתה של רות, מאחר וכנסה כעין יבום, ממילא זוכה בו, דע"י שכונסה נמצא שלא באה עת גביית כתובתה. וע"כ "מאת רות".

וק"ק שפשטות ל' רש"י שאין כאן ב' חלקים, וגם לישנא דקרא משמע שקנה הכל - מיד נעמי לבדה, ועו"ק שמאחר והגואל היה חפץ לגאול וכל מה שנאות לוותר לבעז, היה בשל טענת בועז, שיחד עם קניית השדה, עליו לקחת את רות לאשה - להקים שם המת על נחלתו, א"כ אם אמנם ב' חלקים נפרדים המה, מה הכריחו לוותר על שניהם, הרי היה יכול עדיין לעמוד ברצונו לגאול עכ"פ את חלקה של נעמי, ורק את חלקה של רות יניח לבעז.

ח. מדוע הוזקה מעשה קנין לוזיתורו.

ויתכן בדרך צחות, שכל השדה כולה היתה ראויה הן לנעמי והן לרות, וזהו כדפירש"י שאלימלך עשיר גדול היה ופרנס הדור, ואורחא דמילתא שכותב כתובה מרובה מאוד, וכן עשה מחלון אחריו, אלא שלקו בממונם כדפירש"י עה"פ "גם שניהם", ולא נותר בידם מאומה מלבד נחלתם. וע"כ כל שדהו של אלימלך - שירשוהו מחלון וכליון בניו במותו,

הרה"ג רבי יוסף שולביץ

משועבדת היתה לכתובת אמם נעמי. ואחר מות אלימלך שיעבד מחלון ירושתו לכתובת רות. ולמדרש שהביא בשמחת הרגל להחיד"א, שרות היתה נשואה תחילה לכליון, ומת וייבמה מחלון ומת, הרי נמצא שכל השדה היתה משועבדת לרות מכח מחלון וכליון, אלא שהואיל ונעמי היא בע"ח מוקדם באה היא לגבות כל נחלת אלימלך, ולא נותר לרות מה לגבות, וכפשטיה דקרא שנעמי היא המוכרת "את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון ומחלון". וא"כ אין הדבר תלוי ביבומה של רות כלל, אלא שחכמת נעמי ובוועז היתה לומר לגואל שאם לא יקח את רות לאשה, או יוותר על זכות הגאולה לטובת בוועז, תמחול נעמי על כתובתה, ונמצאו כל הנכסים נגבים ע"י רות לכתובתה היא. ובע"כ לא יזכה בהם אא"כ יקחנה לאשה וייבמנה. וע"כ הוכרח הגואל לוותר לבוועז, וקנה בוועז הנחלה כולה מנעמי ויחד עם זה הוקם שם המת על נחלתו, שהרי מחלון בעל הנכסים היה, ורק ששועבדו המה לנעמי.

והיה אפ"ל לומר בפשיטות לולי דברי רש"י, דבאמת אין המוכרת אלא נעמי, המוכרת הכל לכתובתה, ואין רות מוכרת כלל, אלא שמאחר ונעמי מוכרת את נחלת אלימלך שבמותו נעשתה נחלת מחלון וכליון שירשוהו, נמצא שבקחתו את רות לאשה מקים שם את המת על נחלתו.

ואיך שיהיה, פירוש הפס', "את כל אשר לאלימלך ואת אשר לכליון ומחלון", היינו - את נחלת אלימלך שהיא הפכה לנחלת כליון ומחלון במותו, שאין לפרש שהיו להם נכסים שלא מאלימלך, שהרי ברישא כתיב "חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך מכרה נעמי" מבואר שלא היו נכסים מצד אחר, רק נחלת אלימלך.

ט. היתבן יבום שלא באשת המת, ולא ע"י אחי המת.

ובעצם קישור גאולת הנחלה עם לקיחת אשת המת - להקים שם המת על נחלתו, ברש"י (ט,ג) משמע שעיקר הדבר הוא גאולת הנחלה, ורק בגרירתה ראוי לו לקנות אשת המת, שכ"כ: "וחמותי ואני צריכות למכור נחלתנו ועתה עליך לקנות, קנה גם אותי עמה שיזכר שם המת על נחלתו, כשאבוא על השדה יאמרו זאת אשת מחלון". ומשום שלא היתה כאן תורת ייבום, [שא"כ לא הי' צריך בוועז לקנות הזכות מהגואל כדתנן יבמות מ. הכונס את יבמתו זכה בנכסים של אחיו]. אך בתרגום (ד,ט): חייב את למפרוק ובעי ליבמא יתה ולמסבה לאנתו וכו'. משמע דגדר ושם ייבום היה בו. וא"כ אדרבה דהעיקר הוא לקיחתה של רות לאשה, וכהשלמת ענין זה יש לצרף את הקמת שם המת על נחלתו, וכאשר הוא ביבום גמור. ואף שלא היה אחי המת, וביותר לתרגום גופיה שלא היתה למחלון תורת אישות בה כלל שגויה היתה, כבר נודעו דברי הרמב"ן ברמיזותיו (ברא' לה, ח) בדבר

27 סוד הייבום שהוא סוד העיבור בהיות רוח המת מקשקשת ונדבקת בשארו זו אשתו יחד עם דבקותה באחיו או קרובו הראוי ליורשו שהוא כבשרו, ועי"ז תתגלגל נשמת המת בבן היולד להם, וע"כ קודם מ"ת הי' שייך באביו, ואף אחר מ"ת שייך בקרוביו המותרים לו, רק אין מעלתו כיבום האח המועיל בעצמותו ואף בלא כונה, אלא דוקא בכוונה הרצויה [וע"כ חדלו מזה בדורות האחרונים]. ונתחדש בגדר זה אף דבקותם שאין בה תורת אישות כלל.

וע"פ זה ביאר המלבי"ם: ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה - שאף שם הי' עניין היבום [פרץ זרה גלגולי ער ואונן]. "והיה לך למשיב נפש" - שהוא השיב את נפש מחלון שנית לעוה"ז. וע"כ "ותקח נעמי את הילד ותשיתהו בחיקה ותהי לו לאומנת" - כי הוא בנה ממש. "יולד בן לנעמי" - מצד היבום.

חציו לה'

בגמרא (פסחים סח:) איתא: רבי אליעזר אומר: אין לו לאדם ביום טוב, אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר, חלקהו, חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר (דברים טז ח) "עצרת לה' אלוקיך". וכתוב אחד אומר (במדבר כט. לה) "עצרת תהיה לכם", רבי אליעזר סבר, או כולו לה, או כולו לכם, ורבי יהושע סבר, חלקהו, חציו לה, וחציו לכם.

ואמר הגאון מוילנא זי"ע רמז נפלא אליבא דרבי יהושע שמהות "יום טוב" מורכבת מחציו "לה'" וחציו "לכם", דהנה חשבון הגימטריא של תיבת: ל י-ה-ו-ה היא: נ"ו (חמישים ושש) וכשתחלק אותו לשנים יעלה בידך: כ"ח (עשרים ושמונה). ותיבת "לכם" בגימטריא: צ' (תשעים), חלקהו לשניים, יעלה בידך: מ"ה (ארבעים וחמש). ואם נצרף את שני החצאים: עשרים ושמונה עם ארבעים וחמש יעלה בידך: שבעים ושלוש, כמנין: "יום טוב" שעולה גם כן שבעים ושלוש. הרי שמהות היום טוב מורכבת מחציו לה' וחציו לכם...

הרב דב סוקולובסקי שבועות שחל בע"ש ועוד

יום יום אודה לאל אשר בחר בנו / מן העמים לסגלה לו לקחנו / על הר סיני את
תורתו הנחילנו / עשרת דברות קדשו השמיענו (מפיוטי יהודי בכל לשבועות)

היבן:

א. קפסולה. **ב.** ערובתבשילינגם חלביאודוקא חשוב. **ג.** אמירתאברהרמים
באסרו חג. **ד.** מגילת רות במניני ספח. **ה.** לימוד בליל שישי. **ו.** ריקודים
בשבועות. **ז.** מקרא בליל שבועות. **ח.** שיר של יום. **ט.** וירוס. **י.** מאוחר.

א. קפסולה

מהרש"א ביבמות (סב:) שנים עשר אלף זוגין מתו מפסח ועד עצרת, ויש להבין מדוע דוקא בימים מרוממים אלו (שהם כחז"מ להרמב"ן וכדלהלן) באה תביעה זו. ובמהרש"א כ' כיון שהם ימי האביב וקרובים לרפואה מתו דוקא אז להורות שמתו בהשגחה כי הוא זמן קרוב לבריאות.

ומה נגיד אנו, אחר הקורונה.

וכאמור ידועים דברי הרמב"ן שהימים שבין חג הפסח לבין חג השבועות הינם כמו חול המועד ומעלתם גדולה וכבר נכתב ע"ז בעבר.

אלא שהשנה כולם היו בדרגה שהרגישו זאת היטב ממש בחוש. הלא כל הימים שבין פסח לשבועות היו כמו חז"מ, הן בשעת הקימה של הילדים, והן בשעת הליכתם לישון, הן בארוחות המכובדות, והן

במריבות הפנימיות, א גאנצער חול המועד.
מה הפלא שאחרי כל זה צריך איזה קפסולה.

ב. ערוב תבשילין גם הלבי או דוקא חשוב

ערוב תבשילין יש לעשות מתבשיל שרגילים ללפת בו את הפת כגון בשר דגים או ביצים. ובמג"א (סק"ב) כ' שלערוב תבשילין צריך תבשיל שאין רגיל לאוכלו כל יום כדי שיהיה ניכר שעושהו לכבוד שבת, אבל המ"ב (בשעה"צ כ"ג) כ' שאין להקפיד על זה כי אין משמע כן בגמ'.

ובשל"ה הק' כ' (סוכה, נר מצוה אות כה) שצריך תבשיל מכובד, וז"ל וגם יקח תבשיל חשוב המוכן לו לסעודה של שבת, כגון חתיכת דג חשוב, או בשר או תרנגול ממה שחננו ה', ע"כ. וכמו שכ' המ"ב בסק"ח " ומשום הידור מצוה יקח לחם שלם וחתיכת בשר או דגים חשובה".

ומה שנהגו בעבר לעשות מביצה, משום שזה לא מתקלקל, אבל בודאי שעדיף לעשות מבשר או מדג, וצריך דבר חשוב.

ואמנם המהרש"ם (דעת תורה תקנז, ס"ד) כ' שגבינה שעברה בישול נחשבת תבשיל. וכן בשו"ת אור לציון כ' דכל חלב שעבר תהליך בישול ראוי לערוב תבשילין וכגון גבינה ושמנת. אכן לאור האמור לעיל כיון שמאכלי חלב אינו דבר חשוב, והראיה שהעולם אוכל בשרי בסעודת יו"ט גם בליל שבועות, על כן ראוי להקפיד על תבשיל חשוב.

ג. אמירת אב הרחמים באסרו חג

לכא' אין לומר משום שאין אומרים תחנון, ואכן בלוח א"י (טיקווינסקי) כ' לגבי שבת אסרו חג פסח שא"א אב הרחמים, וטעמו, שאמירת אב הרחמים בשבתות של הספירה הוא כי נתקנו יוצרות מיוחדים לשבתות אלו בגלל הגזירות, ובשבת אסרו חג שבחול"ל הוא יו"ט אין יוצרות ולכן י"ל אב הרחמים. ולפי"ז בשבת אסרו חג שבועות אין לומר דאין להם יוצרות. וכבר תמה הרב טשנר על טעמו דאין שייכות בין אב הרחמים ליוצרות.

והגר"ש וואזנער זצוק"ל כ' שבשבת אסרו חג פסח שהוא יו"ט שני בחול"ל יש לומר אב הרחמים כיון שבחול"ל מזכירים נשמות והוא בימי הספירה, דאז אומרים בשבת גם אם אין אומרים תחנון בחול, ועל כן יש לומר בא"י אב הרחמים. ויש לדון אם גם אחר שבועות כן אף שאינו בימי

והגאון רבי שריה דבילצקי צוק"ל נהג שאין אומרים וכמובא בשמו במאסף ישורון
כרך מא עמ' קסח.

וכך נהגו.

ד. מגילת רות במניני ספה

בשנה זו שמן הסתם יהיו בתי כנסת עם ריבוי מתפללים ויחלקום לכמה בתים
לאור ה'הנחיות', יש לדון מה יעשו המנינים הנוספים עם קריאת מגילת רות, אמנם
קריה"ת בד"כ יש כמה ספרי תורה, אבל מה תענה רות. ובפרט שאם יקראו רות
אחר כל התפילה במנינים הנוספים, יש חשש כבד שחלק מהצבור ימצא עצמו
בבית פתאום לפני המגילה.

ומסופר על הגר"א במעשה רב ששנה אחת הוא נחלש וקראו לפניו מגילת רות
במנחה. וא"כ אפשר לקרוא אכן במנחה. (אך לא נראה שתתקבל עצה זו).

ויש שרצו להציע שיקראו אחרי עלות השחר לפני התפילה, ובכמה מקומות הנהיגו
כך כמה שנים, אולי כדי להרויח זמן בתפילה ועי"ז יוכלו להתפלל יותר במתינות
וברוגע, וכך מובא בשם הגר"א נבנצל שליט"א. ובשם הגר"ש דבילצקי שמעתי
שאינן זה כהמנהג אך למי שקשה לו מאד יוכל להקל בזה. ויש שדחו מנהג זה.

ויש שהציעו שיקראו בלילה, שהרי האר"י כבר סידר לנו בתיקון ליל שבועות לקרוא
את כל רות, וא"כ יקראו את המגילה בברכה בלילה לשם קיום המנהג. ואמנם הצד
הפשוט שאין זה המנהג ולא נתקן לקרוא בלילה בברכה. אבל הגרי"ז הל' ברכות
(פי"ז הל' ט"ז) כ' שהברכה על מגילה אינה על המנהג אלא על עצם קריאת המגילה
בצבור, וא"כ לפי"ז אפשר לברך גם בלילה, כי תמיד שקוראים בצבור מברכים.
וצ"ע. (מסתמא יש שישמחו שיאמרו גם את האקדמות כבר בלילה..)

ובמסכת סופרים אי' (י"ד טז) שהמנהג לקרוא במוצאי יו"ט ובמוצאי יו"ט אחרון
ע"ש, ועכ"פ רואים שאפשר לקרוא בלילה ואין זה נגד המנהג שהרי מסכת סופרים
הוא ממקורות המנהג.

העולה מכל הנ"ל שאין לי הצעה מסודרת בענין זה. אלא שיש שהסכימו
שאפשר לקרוא אחר עלות השחר לפני הנץ, אבל לקרוא בלילה לא
מצינו פוסקים מובהקים שיסכימו לזה.

ובודאי הטוב ביותר לקרוא אחר שחרית לפני קריה"ת, ואולי אפשר

(זאת יש לזכור שאמנם אין רגילים לקרוא רות עם מסיכה, אבל מגילת אסתר יותר ארוך).

ה. לימוד בליל שישי

הגר"י צדקה היה רגיל להביא מהרב אברהם ענתבי בעמח"ס קרבן אשה שהיו נוהגים כל ליל שישי לבוא לביהכ"נ אחר חצות לילה והיו לומדים חבורות חבורות חבורה אחת לומדים גמ' עם תוס', חבורה אחרת שו"ע או"ח, חבורה אחרת למדו זוה"ק, ועוד חבורה ספר מוסר, והיה האיש ההוא שהיה אחראי על כל הענין הולך וקורא פסוק זה "חובל עול לפני שמן" 'חובל עולו של סנחריב מפני שמנו של חזקיה' והוסיף, שכל המן שהיה מנהג זה טוב בידם היה אור לבני טוב במושבותם ולא היה לבני"י שום עצבות ושום דאגה ולא קרה נזק לשום אחד מבני"י. וכל הזמן שהיו תופסים מנהג זה שבידיהם היה שפע בעולם והכל היה בזול ולא היה דאגה בלב איש.

וזו המעלה הגדולה של הלימוד בכל ליל שישי כי חטא אדה"ר היה ביום שישי וזה התיקון. והו' הוא כנגד היס' ועוד.

והשנה שזכינו שהצטרף לימוד ליל שבועות ללימוד ליל שישי באופן נקי וטהור (שהרי אין לקנות צ'ולנט בכל קרן רחוב בליל זה) בודאי יש לכוון שהלימוד יעלה גם למעלת תיקון לימוד ליל שישי.

ו. ריקודים בשבועות

"נהגו בישיבות לערוך ריקודים ומחולות בחג מתן תורה ומנהג יפה הוא ואין להרהר עליו כי כבודה של תורה שעוסקיה שמחים בה כיום שנתנה לנו הקב"ה בהר סיני לפיכך מותר לרקוד בו אע"פ שהוא יו"ט" (הליכות שלמה מועדים פי"ב אות יד).

אמנם בשנה זו מפני סכנת הקורונה יש לחוש שלא לרקוד יד ביד, (ואפשר לרקוד עם גארטעל, מה שלא כ"כ מצוי במקומנו ובפרט הגירסה העבה והארוכה שלו).

אבל חלילה חלילה לא לבטל מנהג הריקוד.

ז. מקרא בליל שבועות

ידוע מהאר"י הקדוש שלא לקרוא מקרא בלילה ובשעה"צ (רלח, א) הביא כן מהבאר היטב והוא ע"פ המדרש שכשעלה משה לשמים למד אתו הקב"ה תורה שבכתב ביום, ותורה שבע"פ בלילה, אבל הביא שמהפמ"ג

משמע שיכול לקרוא מקרא בלילה. וסיים: ונראה דאפילו להמחמירין לית בזה אסורא, אלא שלכתחילה יותר טוב ללמוד מקרא ביום. ונובע דבר זה ממה דאיתא במדרש שהיה הקב"ה לומד עם משה מקרא ביום ומשנה בלילה.

האר"י ז"ל בשער המצוות כ' שבילל שישי יען כי יום שישי מכין לשבת הרחמים מתעוררים בו ולכן יכול לקרוא מקרא אף בלילה. והחיד"א בספר יוסף אומץ (סנ"ד) דק"ו בליל שבת. ובשו"ת רב פעלים (או"ח ח"ב ס"ב) כ' דביו"ט פשיטא דאומרים תהלים בלילה דיו"ט איקרי שבת. ול"ש יו"ט משבת לדבר זה. ומביא ראיה שאומרים תיקון ליל שבועות ולא חוששים למקרא בלילה.

ויש חולקים שביו"ט איכא דין ולכן אין לקרוא מקרא בליל שבועות רק ילמוד משניות. ובהר"ג צח ע"א) לימוד התורה שצריכים לעסוק בו באותה הלילה הוא תורה שבע"פ, אבל כבר הביאו החיד"א ועוד שישי מקור נוסף בזהר (ח"א דף ה) שישי לקרוא תנ"ך ודרשות, וא"כ יש בזה כמה צדדים.

והשנה שזה ליל שישי בודאי שאפשר שפיר לקרוא מקרא וכנ"ל.

ה. שיר של יום

מנהג הגר"א לומר מזמור י"ט שיר של יום בשבועות. וכן מנהגנו.

ובספרי (דברים, ה, ו) עה"פ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, וסמיך ליה ואהבת את ה' אלקיך, שע"י לימוד תורה מגיעים לאהבת ה'. וברמב"ם פ"ב מהל' יסודי התורה ה"ב, כ' היאך אדם יגיע לאהבת ה' ע"י שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים יראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב וכו'.

הרי שאפשר להגיע לאהבת ה' דרך התורה ואפשר להגיע דרך התבוננות במעשי ה'. וצריך לאחוז מזה וגם מזה.

והנה במזמור הנ"ל (י"ט) מרומזים שני הדברים, כי נאמר: השמים מספרים כבוד קל ומעשי ידיו מגיד הרקיע, ולאחמ"כ תורת ה' תמימה משיבת נפש, יש בזה גם התבוננות בבריאה וגם לימוד התורה.

ובשם הגר"י אברמסקי מובא שהנהגה במזמור של יום שישי (שהשנה לפי נוסח ספרד אומרים אותו בשבועות) נאמר - מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום בה', והיינו שאפשר לראות את אדירותו של ה' מקולות מים רבים כלומר איתני הטבע, אבל - 'עדותיך נאמנו מאד' והיינו

ט. וירוס

יהודי אחד נתקף בוירוס שנה א' בערב חג השבועות והיה רתוק למיטה ועבר עליו חג מ"ת באופן לא נח, ולשנה אחרת שוב נתקף בוירוס באותה תקופה והרגיש חולשה נוראה, ולשנה השלישית ניגש למורו ורבו האדמו"ר מנדבורנא בעל הבאר יעקב בפחד גדול ושאלו במה יוכל להתחזק בשבועות כי חושש ששוב יותקף, ואם יותקף ולא יהיה לו כח לעבוד כרגיל על מה ישים דגש בעבודת ה' לפי כוחו.

אמר לו האדמו"ר שיכוין בתפילת אהבה רבה ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל ובהאר עינינו בתורתך כיבבקות האלה, כלול הכל שיהיה לו כח ואפשרות וחשק ללמוד.

י. מאוחר

מצוי שבשבועות אוכלים סעודת חג בשעה מאוחרת, מפני שישנים אחר שחרית והקידוש החלבי. אלא שהשתא יש להשמר מלאכול מאוחר ובפרט לא לאחר שעה עשירית (16:09).

אבל ראוי להקדים ככל הניתן כדי שיהיה לו תיאבון בסעודות שבת. ויזהר להסיר המסיכה לפני האוכל.

חַרַד וְרָגַז הַר סִינֵי עֵת בִּיאָתוֹ / לְהַנְחִיל דָּת לְיִשְׂרָאֵל סִגְלָתוֹ / עַל יַד מֹשֶׁה
עֲבַד אֵל נְאֻמָּן בֵּיתוֹ / וְשֵׁם עֵינַי בְּעֵינַי רֵאתָה עֵינֵינוּ (מפיוטי יהודי בכל לשבועות)

הרב הדריואל קרפוד דיני עירוב תבשילין - ע"פ המשנה ברורה תקנ"ז -

ום טוב שחל להיות בערב שבת (בין יו"ט ראשון ובין יו"ט שני), אסור לבשל ביו"ט לצורך שבת אלא מבשל כמה קדרות ליו"ט ואם נותר, ישתמש לשבת, ובלבד שלא יערים.

אך התירו חז"ל לבשל מלכתחילה לכבוד שבת אם יניח עירוב תבשילין ערב יו"ט.

מצוה על כל אדם לערב או למנות שליח בשבילו לכך, שתקנת חכמים היתה שכל אחד ואחד יעשה עירוב תבשילין בעצמו, כדי לזכור שאם מיו"ט לשבת אסור לבשל, כל שכן מיו"ט לחול אסור.

לכתחילה מצוה מן המובחר לעשות תבשיל במיוחד לשם העירוב. ועושים העירוב בפת ובתבשיל (ולהידור יקה חתיכה חשובה). שיעור התבשיל הוא כזית. בפת יקה לכתחילה כביצה (ולהידור יקה לחם שלם), ומספיק חתיכה אחת אפ' להרבה אנשים.

צריך שיהיה התבשיל ראוי ללפת בו את הפת (לאפוקי דייסא. שאר מיני קטניות תלוי במנהג המקום אך לא צריך כבר משעת העירוב שיהיה מלופת, וגם אין חובה ללפת בו אח"כ).

התבשיל יכול להיות, אפילו צלי, מבושל יותר מכפי צורכו, כבוש (בגדרי כבוש (מבושל) או מעושן (בראוי לאוכלו כך), אך אין מערבים על מליח.

(ואם הניח תבשיל בלבד, מותר לאפות ולבשל, אך אם רוצה רק לבשל ולא לאפות, אין צריך להניח פת. עשה עירוב רק מפת, אין לבשל ולאפות).

35 את העירוב ראוי להניח בערב יו"ט ולא כמה ימים קודם. לכתחילה יש להניח העירוב לפני שתדליק האשה את נרות יו"ט.

בשני ימים טובים, אין לבשל מיום חמישי לשבת אלא משישי בלבד, ובדיעבד אם עבר או שגג ובישל יש להתיר.

לכתחילה אין להניח עירוב על דעת לסמוך עליו גם ליו"ט אחר, ואם הניח ושכח להניח חדש בערב יו"ט הבא, בדיעבד יכול לסמוך עליו (וכל זה הוא אם בשעת ההנחה הראשונה אמר בנוסח העירוב "וכן לשבתות אחרות שיגיעו סמוך ליו"ט", וכן שיהיה כזית לכל שבת ושבת).

אשתו ובני ביתו נטפלים לבע"ב ומותרים לבשל אף על פי שלא עירבו לעצמם (וגם אם בעה"ב לא היה לו כוונה מיוחדת בשבילם), אך לגבי ילדים הנשואים המתארחים אצל הוריהם (ומעוניין לעזור בבישולים), י"א שהם נטפלים² ויש חולקים³ (ולגבי ברכה עיין בהערה), אך כולם מודים לגבי הנמצא תקופה ארוכה שם (כגון אחרי לידה וכדו') שנטפל לבעה"ב.

האוכל אצל אביו\חמיו כל הסעודות, וכן אורח שאוכל כל סעודותיו אצל אחר (ולא אמור לבשל כלל), אך ישן בביתו הפרטי, ומדליק בביתו נרות, יעשה עירוב תבשילין ללא ברכה⁴, ואם מתכנן לבשל וכדו' לכבוד שבת, שיערב בברכה.

(יש המחמירים לאחוז התבשיל בידו⁵) ויברך "בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערוב" (שכח לברך, אינו מעכב), ויומר, "בהדין ערובא יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולאפוקי ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא, לנא ולכל בני העיר הזאת" (ומועיל לכל בני העיר רק כאשר מזכה להם העירוב ע"י אחר ועיין), ומי שלא מבין יאמר בלשון שמבין.

יש להיזהר לגמור הכנת מאכליו בעוד היום גדול (ובשעת הדחק יש להתיר גם קרוב יותר לשבת). לאחר שהכין צרכי שבת יכול לאכול העירוב. לכתחילה נכון שיניח הפת לחם

א. שמירת שבת כהלכתה ב' י"ג. וכן במשנה הלכות ז' ע"ד. ועיין חיי אדם ק"ב ז', ובא"א (בוטשאטש) תקכ"ז.

ב. חוט שני יו"ט כ"א ח'. אך כתב שם "ואפשר שישתתפו בעירוב של בעה"ב ע"י שיגביהו את העירוב קודם, ובעה"ב עושה העירוב בברכה בשליחותם".

ג. מנחת יצחק ט' נ"ד. וכן במשנה הלכות שם.

ד. החיד"א בספרו שו"ת חיים שאל א' כ"ט, ועוד אחרונים.

נאכל תבשיל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת, אינו יכול לבשל א"כ נשתייר ממנו כזית. בנאכל הפת יכול להמשיך לאפות ולבשל כרגיל. התחיל בהכנת המאכל ונאכל העירוב רשאי לגמור את הכנת המאכל.

מצוה על כל גדול העיר לערב לבני עירו, כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד (והוא הדין עם הארץ שאינו יודע לערב).

בדין מי שלא עירב

לא עירב ונזכר קודם סעודת שחרית (במקום שאין גדול שזיכה לבני העיר), יבשל אפ' קדרות הרבה, בכוונה לאכול מהם ביו"ט ויותר לשבת, והוא שכל סיר יהיה ממין אחר, וחובה לטעום מכל קדרה. ולגבי נר, ילך מבעוד יום לחדר חשוך בנר דלוק לחפש איזה דבר, ויניחנו דולק עד הלילה, ויטלטל הנר לכל מקום שצריך.

כאשר חלים שני ימים טובים של גלויות בער"ש ונזכר ביו"ט ראשון שלא עירב, יכול לערב על תנאי, וכך יעשה: יברך ואח"כ יאמר "אם היום קודש איני צריך לערב, ואם היום חול, בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו'. וביו"ט של ר"ה לא מועיל לערב על תנאי.

אין יוצא בעירוב של גדול העיר אלא מי שנאנס או שכח פעם אחת לערב, אבל שכח יותר מפעם אחת וכן מי שרוצה לכתחילה לסמוך על העירוב של גדול העיר לא יוצא (א"כ אמר לו הגדול שיסמוך עליו).

ובמקרים הנ"ל, אסור לבשל לעצמו, או לאחרים אפילו בבייתם, וגם אחרים אסורים לבשל לו ממאכלים ופת שלו ואפ' בבייתם. ואין לו תקנה אלא שיתן קמחו ותבשילו במתנה לאחרים (בהגבהה לפחות טפח מהארץ או במשיכה לרשותם), והם אופים ומבשלים ונותנים לו, ואז אפילו בביתו יכולים לבשל.

ואם אין שם אחרים שעירבו או שאינו רוצה להקנות להם (ואין לו מה לאכול בשבת) מותר לאפות פת אחת ותבשיל אחד (ואין חייב לצמצם בשיעורם) וכן להדליק נר אחד, אך אם יש אור חשמל, אסור^ה.

שגג או אפ' הזיד ובישל כמה קדרות שלא לצורך יום טוב, מותר לאכלן

בשבת (והוא שאין לו תבשיל אחר) או בחול. הערים ובישל (כגון שאמר שמבשל

ה. אגרות משה (ח"ה ל"ז ט'), וכן סבר הגרשז"א (מובא ביו"ט כהלכתו ב' הע' ל"ד), וכן סבר הגריש"א (מובא בשבות יצחק נר שבת פ"ו הע' ל"ו).

ליו"ט, ובליבו להימלך ולהשאירו לשבת), המאכל אסור לאכילה לו ולבני ביתו לעולם, 37
אילו לאחרים מותר אפ' לשבת.

הנעודים כל הלילה

יטול ידיו מיד אחרי עלות השחר כדי להעביר רוח רעה וללא ברכה. ולפני התפילה יעשה צרכיו או שיטיל מים וישפשף¹ ויטול ידיו ואז יברך ברכת על נטילת ידים ואשר יצר.

ברכת אלוקי נשמה וברכת המעביר שיגה יראה לשמוע אותם מאחר²:

בברכת התורה יראה לשמוע אותו מאחר ויאמר אח"כ איזה פסוקים, או יכוון לצאת בברכת אהבה רבה וילמד תכף אחר התפילה³, אך אם ישן בערב שבועות (אחרי שברך ברכות התורה) שנת קבע על מיטתו, יכול לברך בבוקר כרגיל⁴.

כל שאר ברכות השחר רשאי לאומרם כרגיל, אחרי עלות השחר, ויסמכם לתפילה.

ו. מ"ב ד' ס"ק ל'.

ז. מ"ב מ"ו סימן כ"ד.

ח. מ"ב מ"ז ס"ק כ"ח.

ט. שם.

הליכות גדולים

חיים של אהבת תורה ויראת שמים

- מדרכיו של הגאון רבי אורי שרגא הלוי קלרמן זצוק"ל -

כבר כבו האורות בכפר. דומיית הלילה אופפת את המקום כולו. פנסי הרחוב מנסים לדחוק את החושך, כמעט ללא הצלחה. לילה ירד על הכפר, שעתיים אחרי חצות. בבית אחד, של רבי אורי קלרמן, עדיין דולק האור במלא עוצמתו. בבית זה יושב רבי אורי רכון על גבי הגמרא, מכין את ה"שיעור כללי" אותו ימסור למחרת בישיבה. העמל והיגיעה מגיעים עד תמצית נשמתו. עד כלות הנפש. ההגדרה של לשון הרשב"א מתלבנת בעמקי מוחו. לא מספיקה נוסחה שתובן. הגאון רבי אורי קלרמן - 'רעב אורי' כינוהו בחיבה יתירה, עמל להוציא את האמת מקירות ליבו. ועד שלא מתיישבים הדברים על ליבו הזך בשלימות, לא ניתן לומר אותם. ושוב מייגע ר' אורי עצמו, להוציא את האמת בשלימותה, בתפארתה, שהרי תורת ה' היא, וכי יעלה על הדעת שלא להגישה בתכלית האמת?

גם בעלותו על יצועו, לפנות בוקר, אולי יירדם למחצית השעה. אולי פחות. לאחר שינה קצרה היה נוטל את ידיו וקם לארון הספרים, מבקש לשוב ולראות את לשון הרמב"ם או את דברי הרשב"א. עוד מילה, אפילו בודדת, אולי תאיר ותשנה את ההבנה, ואולי תסתור את הבנין כולו. ר' אורי שב למיטתו אחר העיון. העיניים נעצמות, אך המוח עדיין קודח בדברי הראשונים. שוב יקום ויטול את הספר, יעיין בו עד אור הבוקר. רק לכשיחוש כי הוא מכוון לאמיתה של תורה, יוכל להגיש את השיעור לפני בני הישיבה, להעביר

39 את התורה המסורה בשלימות. בבוקר יבקש מאחד הבחורים להוציאו ידי חובה בברכת התורה. חושש היה ר' אורי ומסתפק, האם ישן כדי חצי שעה רצופה בלילה? האם יכול לברך?

מי היה זה ר' אורי קלרמן שרבים מאיתנו רק מתענגים על זכרו, אך את פני המלאך טרם ראו, ויודעים שמו דרך רחוב שכוח שנקרא על שמו, דמות פלאים שהתה כאן כמה עשרות שנים וקבעה אמות מידה חדשות בתורה מידות ביטחון וצניעות. בערב חג השבועות ה' סיוון תשנ"ג נסתלק לו לבית עולמו ר' **אורי שרגא** בהר"ר שמואל חיים הלוי **קלרמן** זצוק"ל. לקראת יום היארצייט הכ"ז נתמקד בפרק זה בשקידתו בתורה, הבה נצעד בעקבות חייו, שמא נשכיל מעט בדרך אשר יבור לו אדם, כהשלמה לדברים מומלץ לקרוא את הספדו של חכם - מורנו הגרד"י מן זצוק"ל על האי גברא:

כבן ארבע עשרה שנה הגיע הנער אורי קלרמן לשיבת לומז'ה בפתח תקוה. קודם בואו היה הבחור הצעיר ביותר בישיבה בגיל שמונה עשרה. אך דבר זה לא הפריע לנער, השואף והצמא להתחבר עם חבורת הלומדים הבוגרת. יתירה מזה, מיד ביקש להצטרף ולקבל מהאריות שבחבורה. ומה לא עשה לשם כך? הוא הרבה לשוחח בלימוד עם גדולי התלמידים, שהיו ברבות הימים לגדולי התורה.

הוא גם קיבל מרבו הנערץ הגה"צ רבי אליהו דושינצר זצוק"ל תורה ויראה גם יחד. מהמשיגה הגה"צ רבי אבא גרוסברד שמע שיחות ושתה בצמא את דבריו. גם לאחר שעזב את הישיבה ועבר לשיבת פוניבז', היה ממשיך להגיע לשיחותיו באופן קבוע.

בישיבה צמח כפרי הילולים. שואף, מתפלל בערגה לעליה בתורה, אינו מרפה מהגמרא, אינו מרפה מתופשי התורה. והוא מבקש ומבקש עוד תורה, עוד הבנה, עוד ועוד ועוד. וכשהיו הבחורים המבוגרים מקבלים כסף ממי שהוריו רצו שבנם ילמדו אתם, היה ר' אורי מחוץ לתמונה, כי כסף לא היה לו לתת. אבל הוא ביקש ללמוד, עד שקיבל את "הסכמתם" של מרן הגר"ש רוזובסקי והגה"צ ר"ח פרידלנדר שלמדו בחברותא, לעמוד מן הצד להקשיב איך ר' שמואל לומד עם ר' חיים. בצמאוננו הוא שמע כל מלה והטה אזן

קשבת לדבריו של ר' שמואל, לסברותיו שהביא מבית המדרש של הגר"ש שקופ בגרודנא.

וכשלימדו מסכת יבמות העתיק מלה במלה, עשרות דפים, ממחברות של ר' שמואל, והיה דולה ומשקה בכל השנים מאותה תורה.

כשביקש מרן הרב מפוניבז' לפתוח את הישיבה בבני ברק, היה ר' אורי מהתלמידים הראשונים שפתחו את הישיבה. כאן קיבלה ההתקשרות שלו עם ר' שמואל מימד חדש, מימד של דביקות ברבו ר' שמואל. מר' שמואל קיבל וקיבל, קיבל ישרות וקיבל דרך של עומק הפשט. את כל שאמר ר' שמואל חרט במוחו. הוא דייק לקבל את הדברים בתכלית הדקדוק ובתכלית ההבנה. ולכן טבעי היה שאתו יכין ר' שמואל את השיעור היומי.

מראה מוכר היה בסמטאותיה של זכרון מאיר בבני ברק בשנותיה הראשונות לראות את ר' שמואל ור' אורי רוכבים ונוסקים בשמי טוהר הסברא, צוללים במים עמוקים ומעלים חידושי תורה. כה היו דבוקים וקשורים.

כבר כבחור היה ר' אורי נחשב בין הבחורים כרבי, כמי שמוסמך לומר דברים בשם גדולי הדורות, דברים שידעו בהם כי אמת הם.

בחור שהיה רוצה לומר "חבורה" בישיבה ידע, כי אם ברצונו לדעת שהדברים ראויים לאמרם, צריך קודם כל להרצות את דבריו לפני ר' אורי.

והתלמידים הללו, שהיו ברבות הימים לגדולי תורה ומרביצי תורה, יודעים לומר כי ר' אורי היה רבי שלימדם ישרות. רבי שלימדם עמקות בהבנה והבחינה אמיתית באמיתות הדברים.

ור' אורי הלך וגדל בתורה, ביגיעה במיצוי כל הכוחות, עד אשר היה לאחד ממעתיקי השמועה. איש אשר הכל ידעו כי גדול בתורה הוא, ותורתו היתה למקור להרוות צמאונם של תלמידיו הרבים ותלמידי החכמים שהכירוהו.

אמרו עליו שידע על בורים את כל דברי ה"קצות החושן", ה"שב שמעתתא", "שערי יושר" וחידושי ר' שמעון שקופ, בפרט דברי הגר"ש רוזובסקי, היו שגורים על פיו מלה במלה.

אמת, אמת

בעמדו קודם אמירת השיעור הכללי, היתה נראית עליו התרגשות כמתן תורה. ר' אורי עומד בפתח האולם. נרעש ונפחד לגשת עד לכותל המזרח

41 של הישיבה, שהוא נגד רצונו, ועוד לא די בזה, הוא צריך לומר שיעור כללי... "תתפללו עלי", הוא מבקש מבחורים שעוברים לידו בזה הרגע. והוא ניגש אל ה"סטנדר" ובקול דממה דקה פותח את השיעור. השיעור מנוסח בתכלית הדקדוק. היושר והאמת שזורים בין כל המילים. דיבורו מתון, כל כולו לובש אצילות, זוך וטוהר. אין כאן שום גינונים רטוריים, גם לא נוסחאות מבריקות. אמיתה של תורה מוגשת כאן, וכל הרוצה ליטול יבא ויטול. עמל ויגע של עומק תורה, לובשים כאן מילים.

בני הישיבה חשו בעליל כי כאן עוברת התורה במסורה, במדויק. הם ידעו כי ר' אורי הוא ממעתיקי השמועה. הוא הדברים שיצאו מלבו של ר' אורי חדרו אל ליבותיהם של הבחורים. "תורת אמת היתה בפיהו... כי מלאך ה' צבקות הוא".

עם כל הרכות והנועם של אמירת השיעור, הרי היה עומד על האמת שבדברים, בעוז ובגאון, כגיבור ואיש מלחמה. כאן לא התפשר, כאן גם לא מצא מקום לענווה. כי בתורת אמת הרי שהאמת היא החותם. נגדה לא יקום איש. אם יקום בלהט בויכוח, הוא לא יוותר.

ביום השיעור, כשהדברים התקבלו ברצון, או אז נראה כולו בזהירו, כשחיכו העדין שוב על פניו, ושמחה מציפה אותו. שהרי זכה למסור את התורה כראוי, כמו שרצה. הבנין הושלם. ואז היה אומר: "נו, ברוך השם... ברוך השם".

לא פלא אפוא, כי התפילה שלאחר השיעור בישיבה היתה נראית אחרת, השיעור היה שיעור בעבודת ה'. שיעור באהבת התורה וביראת השם. מי שזכה והבחין, בנה עצמו בקנינים רוחניים משיעורים אלו. וכי ניתן לחסות בצילו של אדם גדול ולא להתעלות?

אחרי השיעור, כששב לביתו באפיסת כוחות, ניגש לנוח מעט. אחרי שעתיים ראו אותו קם בחפזון, נאנח ואומר: "איך אפשר כך בלי ללמוד! מה יהיה אתי!" אפשר היה לחשוב כאילו ניגש לישון להנאתו, אבל לר' אורי תביעות משלו והשגות משלו. כיון שכך, קם והחל מיד בלימוד... כי הם חיינו!

ימי ספירת העומר. רבי אורי כדרכו בקודש, מכין עצמו לקראת יום קבלת התורה. מספירה לספירה הוא עולה ומתעלה כל יום עבורו הוא תוספת קדושה וטהרה. כבר נספרו שלושים יום... ארבעים יום. וכבר נכנסים לשבוע האחרון. ויהי בליל מ"ט לעומר, ור' אורי חלש, חלש עד למאוד. אך הוא אינו מוותר. צועד לעבר הישיבה. מתפלל בדביקות ובשמחה עצומה

סופר את היום האחרון. היום תשעה וארבעים יום... הנה, אכן, זכה להשלים את הסיפורה. הוא שב לביתו, תשוש. קרוב לאפיסת כוחות נכנס הביתה. מתישב על הכסא הראשון שהזדמן לו. על פניו אור. שמחה נסוכה בו והוא אומר: "זכיתי לקיים ולהשלים שבע שבתות תמימות".

באותו הלילה עוד ישב ולמד עם החברותא, מוכן ומזומן לקבלת התורה. ואולם למגינת לב, בבוקרו של יום נתפשטה השמועה המרה. הגאון רבי אורי קלרמן איננו. השיב את נשמתו הטהורה במיתת נשיקה, באותו שקט ובאותה צניעות האופיינית לו. יצא מן העולם. עולם שכל כולו עמל ויגיעה בתורה, דקדוק במצוות, אל עולם שכולו טוב.

באותו היום, ערב התקדש החג, ליווהו אלפי תלמידיו ומעריציו. הוא נטמן באדמת המקום בו הרביץ תורה קרוב לארבעים שנה, כי השלים רבי אורי את ההכנות לקבלת התורה, ואף סיים את ההכנה שלו שבה עסק כל ימיו לקראת קבלת התורה. שם, בעולמו של הקב"ה שכה דבק בו, השלים רבי אורי ימים רצופים של עמל ויגיעה, משך שנות חיים. חיים של אהבת תורה ויראת שמים.

(מבוסס על מוסף שב"ק תשנ"ג)

"זכר ליציאת מצרים"

מדוע אנו אומרים בקידוש ליל חג השבועות שהוא "זכר ליציאת מצרים". הלוא ההיפך הוא הנכון: כל יציאת מצרים היתה למען חג השבועות, עבור מתן התורה, כמו שנאמר: "בהוציאך את העם ממצרים - תעבדון את האלוקים על ההר הזה". אם כן, יציאת מצרים היתה טפלה לחג השבועות, ומדוע אנו אומרים שחג מתן תורה הוא זכר ליציאת מצרים.

תירץ **החידושי הרי"ם**: "והדברים כפשוטם, שכן עד שלא קיבלו את התורה - לא יצאו למעשה ממצרים..." כלומר, הם יצאו ממצרים, אבל מצרים לא יצאה מהם. היו ספוגים בטומאתה, בזוהמתה, באוירתה... והדברים כה נוקבים. לגבינו, אודותינו אימתי האדם "יוצא ממצרים" - רק בשעה שהוא "מקבל את התורה..."

מורנו הגרד"י מן זצוק"ל הספרו של חכם

לרגל יום פטירתו של מורנו רה"י הגאון רבי דוד יצחק מן זצ"ל (י"ד סיוון), מובא הספדו המרטיט כפי שנאמרה ביום ג', ה' בסיון - ערב חג השבועות תשנ"ג, בו התקיימה הלווייתו של מורנו הגאון רבי אורי שרגא הלוי קלרמן זצוק"ל - שנלב"ע בחטף. זכור לרבים ההלם מפטירתו הפתאומית, ובפרט הספדו המרטיט של מורנו ראש הישיבה - שלימים נקבר לצדו, כאשר עמד בקדמת בית המדרש, ותיאר את התדהמה מהגעת רבי אורי עד מעלות מזרח ההיכל...

לב מסרב להאמין. הראש לא יכול לתפוס; מורנו הרב ר' אורי...

רק אתמול היה עמנו - שנבדל לחיים טובים, דיבר בלימוד, חי את חייו - שהם היו חיים של לימוד, ופתאום הוא איננו. אולם רבותי "על פי שנים עדים יקום דבר"; ידוע ידענו שאם ר' אורי היה עדיין בחיים, הוא היה מגיע לשיבה - ומי היה מרגיש שהוא הגיע. כשהוא כבר ישב, אם חיפשו את המקום בו יש התמדה בלימוד, אם חיפשו את המקום בו מתעמקים בלימוד - גם אם לא ראו את ר' אורי, ראו התגודדות של בחורים - ידעו שר' אורי היה בפנים... אבל להיכנס... כניסתו תמיד הייתה כניסה של צניעות, כניסה של ענווה, ובקושי ניתן היה לקיים כלפיו את המצווה של "והדרת פני זקן". להיכנס כעת לשיבה עם כזה קהל גדול, עם כזה כבוד, עם כזה מהומה --- זה רק בגלל שר' אורי כבר איננו. ר' אורי בחייו לא היה עושה את זה... וגם

כשכבר היה נכנס לשיבה, להגיע עד לכאן, עד לקדמת בית המדרש, ר' אורי לא עשה את זה אף פעם. הוא היה יושב במקומו, כאילו במקום הראשון בו יכול היה להיעצר, ושם נשאר. להגיע קצת יותר למעלה - בשום אופן שבעולם לא; ואם הוא כבר הגיע לכאן... זה רק בגלל שהביאו אותו לכאן, ולא בגלל שהוא בעצמו בא!...

ברם רבותי, יוצא מן הכלל היה אחד - שר' אורי כן היה מגיע לכאן. למסור "שיעור כללי"! כמה הייתה קשה עבורו אותה עליה עד כאן, היה מבקש שיתפללו עליו בכדי שיוכל לעלות ולהגיד את השיעור, ולבסוף היה מגיע.

בשבוע האחרון עוד דובר והתעסק ב"שיעור כללי" שעליו לומר ביום שני, אולם רבותי לא זכינו. היום הוא הגיע לכאן למסור את ה"שיעור כללי" האחרון! הוא השיעור שממנו נשמע, ממנו נלמד ומהנוכחות שלו כאן -- ויותר אין שיעורים של הרב ר' אורי!...

לא נשמע כבר יותר את דברי התורה שהיו כל כך מתוקים, דברים שבאו בהרבה עמל ויגיעה ויצאו בהירים ומתוקים. לא נשמע יותר - לא רק את הרב ר' אורי... לא נשמע יותר את "בעל השמועה עומד לפניו"; כשהוא דיבר - דיבר ר' שמואל (רוזובסקי), ולמעלה בקודש דיבר ר' שמעון (שקאפ). כשהוא אמר שיעור, לא רק אותו שמענו - שמענו דורות של ראשי ישיבות, ועכשיו רבותי זה הפעם האחרונה שהשיעור הזה ייאמר! הפעם האחרונה שאנחנו יכולים להתעורר מהנוכחות שלו במקום הזה, וללמוד ממנו, הן ממהותו והן ממצייאות אמירת השיעור, ומה בעצם היו שיעוריו?---

הלא אין סופדין בערב חג השבועות, למעט תלמיד חכם בפניו, אם יש תלמיד חכם בזמן הזה. המהר"ל מפרש על דברי המשנה באבות "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שאין הדבר רק בידיעת החכמה - שיכולה להתקיים אצל רבים, אלא באדם שמהותו חכמה, ויש בו אהבת החכמה, ומשכך אינו נמנע מללמוד מכל אדם, לא הכבוד או היחס משנה את החכמה הנצרכת לו, "והחכמה מאין תמצא" - מהיכן שלא תבא.

דבר מופלא זה ראינו בהנהגתו של מורנו הרב ר' אורי, עד שהגיע כמעט למצב של "ראו בריה שבראתי בעולמי", לא רואים כאלו דברים, הוא מסוגל היה לומר סברא בשיעור באותה חיות ובאותה הנאה דבר ששמע מרבו, או אפילו ששמע ממישהו אחר, עוד יותר מאשר הייתה זו סברא שלו! זה דבר שלא רואים. זה דבר שקיים רק אצל מי שמהותו חכמה. "תלמיד חכם"

45 בכל המציאות, - תלמיד לגדול ותלמיד לקטן, לעולם להתלמד ולהתלמד, כי חש תמיד את חסרון החכמה, אותה חיפש תמיד - זהו "תלמיד חכם", ואלו היו חייו של הרב ר' אורי, כך אמר את שיעוריו, וכך חייג את כולנו.

דבר זה הוא מה שהרב ר' אורי אמר בכל השיעורים שלו. זה מה שהרב ר' אורי אמר בכל מציאות חייו. וזה מה שהרב ר' אורי אומר לנו כעת!

לא נשאר דבר מכל מה שיש לאדם - מלבד החכמה והקניינים הרוחניים שהוא קנה לעצמו, זה הנכס, את זה צריך לייקר, לזה צריך לשאוף ועל זה צריך לעמול. אלו היו שיעוריו של ר' אורי כל הזמן. וכשר' אורי נמצא פה - על יד ארון הקודש, כביכול מוסר הוא שיעור חי בעצם התגלמות מציאותו, את היותו של ר' אורי הגדול בגדר 'מקבל', וזהו שמלמדנו לדורי דורות.

אכן רואים שזכה למה שזכה, וכשם שעד עכשיו קיבל תורה מרבותיו, עוד כעת זכה להיכנס מיד לקבלת התורה בדרגת "ישיבה של מעלה", אין לתאר את החשיבות ואת השבח ואת היקר של מעלה כזו. -- ובדין הגיע לו! הוא היה "מקבל", הוא היה "מחפש"...

הישיבה הוכתה כעת שבר גדול, צריך הרבה סייעתא דשמיא לעבור אותו, שלא לדבר על מה שיחסר בפועל על כל ההשפעות הרוחניות והלימודיות - מה שכולנו קיבלנו ממנו, אך אם הקב"ה לקחו, הוא אדון הכל, הוא ודאי יודע שזה מה שצריך להיות, ובאופן שצריך להיות. נבקש מחילה בפניו, בפרט כי מפני אותה ענוה ואותה פשטות - שהיא בעצם הייתה שיא מעלתו אותה ראינו בנושא זה, אך דווקא משום כך דרך הטבע הביאה שלא תמיד היו ההנהגות עמו וכלפיו כפי הראוי לאדם גדול כמוהו, וכך דווקא גדלותו זו - הייתה סיבה לקטנות מצידנו, משום כך עלינו לבקש מחילה בשמי, בשם שאר הרבנים בישיבה ובשם התלמידים.

יתן ה' שמה שהוא השריש בקרבנו, ומה שלמדנו ממנו, עדיין ימשיך לשאת פרי, בזכותו ובזכות נשמתו, "ובלע המות לנצח, ומחה ה' דמעה מעל כל פנים", ונאמר אמן.

מורנו הגדול, מן זמננו

קונת בית המדרש השמים | אליהו רוזן

הלבונה.
 בסתה החמה,
 חפרה פניה הלבנה.
 יושבי מחשבים,
 עם מתי עולם.
 צרי המתן,
 אף קטנם באולם.
 גלו בלם.
 גלו.

אליכם העומדים
 בשער המלך.
 החרש, המסגר,
 התומך בפלך.
 סגרו הדלתות,
 החבאו אל הפלים.
 עד שיפוח היום
 ונסו הצללים.
 חבו בלכם.
 חבו.

עוד ושובו קווי ה'
 ועלו אבר.
 ופקד משבן שם,
 ומלא אהל עבר.
 שוב דמה לך, אהבי,
 לצבו אי לעפר.
 מדלג על ההרים,
 בובש קרית ספר.
 חזו בני.
 חזו.

הביאני המלך חדריו | הבה"ח אי"ש ימוני

א. בל לב נמס בראותם שוממים
 על מסגר נעולים
 'עלו בו עשבים לא יהלוש מפני עגמת נפש'
 וציפייה נבספת אחת שאלתי אותה אבקש
 הלב רתה, בער
 אנא, פתח לנו שערך...
 ונענינו...

ב. עם פתיחת שערים
 הרגשות הומים, גואים, סוערים
 לבנות בתי המקדש מעט מחדש
 לכבדם, ליוקדם, בנדרש

ג. לאחר שבועות ארוכים
 שהגלנו לא הרבה בבית אלוקים
 עסקנו בצילול של היכל
 שהנו, מיללנו, בשדה, בחלל
 אני וביתי נעבוד את ה'!

ד. ולמראה ה'בוהל' בשממנו ולגה דמעה
 ורק משק ננפי הנשרים, בשחר
 בישר ואמר –
 הנה עת התמיד מגיע!

ה. מסכות בגלל מסכים
שתי מטר במנודים, ממרהקים
שבועיים בידוד במצורע מוחלט
לשלילי או מאומת

ו. אנודים בצרה, עטיפים ביוגנו
על אלפי קרבנות מאחוני
שנהרגו ל"ע במגיפה הנוראה
על אלה אני בוכיה

ז. דומה בו בת קול אומרת
מסוף העולם ועד קצהו מדהדת
- במערות צורים שעמדת
מתורה באף שלמדת
שם הדרך קנית
אישיותך בנית

'עשו לי בית אחד שאדור בתומו' (שמו"ד לג')
נבקש, נייחל, שלנצח נזכה בנועמו - לחזות
תמיד סמוכים על שולחנו לחסות!

ח. ואך אם נשביל לליבנו
ולא נעטה מסווה על פנינו
נפנים מזה המצב, הלקחים
נזכה בקרוב לה' המלוכה ומושל בגויים
מקצוות תבל ישאנו בהבנ"ס כבנפי נשרים
לבית המקדש השלישי שבורושלים!

'קורונה בג' = קרוב ה' בלב!

חג שבועות שמח

לקחות כללית ברכסים, גם בחג מתן תורה
אנו תמיד זמינים בשבילכם עם מוקד שבת וחג

שעות פעילות: ליל שבת וחג: 18:00-20:00 יום שבת וחג: 8:00-12:00

מרפאת סביון רח' סביון 40, רכסים, טל. 04-6641025